



પુસ્તક : ૪૧ મું :

અંક : ૧૦ મો :

આત્મ સં. ૪૮

વીર સં. ૨૪૭૦

વિક્રમ સં. ૨૦૦૦ : વૈશાખ :

ઈ. સ. ૧૯૪૪ : મે :

યુવાનો કેમ ના જાગો ?

(ગઝલ-કબાલી)

તજીને મોહનિદ્રાને, તજીને આળસુ લાવો;
જાળવા કાર્યની જાંસી, યુવાનો કેમ ના જાગો ? ટેક૦
પ્રસરતી આગ હિંસાની, તમારા દેશમાં લાજો;
અહિંસા સૂત્ર ઉચ્ચારી, યુવાનો કેમ ના જાગો ? તજી ૧
હઠાવી જ્ઞાતિના ઝગડા, પરસ્પર એકતા સાધો;
'કુસંપે નાશ' એ સમજી, યુવાનો કેમ ના જાગો ? તજી ૨
ધરી સાદાઈ જીવનમાં, કઠિન બેકારીને ટાળો;
વ્યસન દુર્ગુણ છોડીને, યુવાનો કેમ ના જાગો ? તજી ૩
સર્વસ્વ સમર્પીને, નિરંતર ધર્મને રક્ષો;
યશસ્વી કીર્તિ મેળવવા, યુવાનો કેમ ના જાગો ? તજી ૪
જીવન નિર્જાળતણું મિથ્યા, વિજય પંથે સદા વિચરો;
સફળ આ જિંદગી કરવા, યુવાનો કેમ ના જાગો ? તજી ૫
અજિત સ્વાતંત્ર્યનો પૂજક, અજિત મુક્તિ સદા પામે;
સરલ હૈમેન્દ્ર ઉપદેશે, યુવાનો કેમ ના જાગો ? તજી ૬

રચયિતા : મુનિશ્રી હૈમેન્દ્રસાગરજી મહારાજ

— જ્ઞાનની જ્યોતિ પ્રગટાવો —

રચયિતા : મુમુક્ષુ

(દિવ્ય દેશ મમ ઉજ્જવળ કરવા ક્યારે ભગશે દિવ્ય પ્રભાત દિવ્ય પ્રભાત-એ રાગ)

આત્મધર્મ સૌ ઉજ્જવળ કરવા, જ્ઞાનની જ્યોતિ પ્રગટાવો પ્રગટાવો,
અધકારના^૧ આવરણુ છેદી, રજ્યોતિને સૌ પ્રગટાવો પ્રગટાવો. ૧
આત્મધર્મ૦.....

સાખી

જીવ અનાદિ કાળથી, રજ્યો અજ્ઞાને;
કેમે પામ્યો દુલ્લહો, નરભવ ને જિનધર્મ. ૨

તે જ્ઞાનની જ્યોતિ પ્રગટાવો પ્રગટાવો, આત્મધર્મ સૌ ઉજ્જવળ કરવા
જ્ઞાનની જ્યોતિ પ્રગટાવો પ્રગટાવો.

આખી સમ્યગ્ જ્ઞાનને, લીધો પુણ્યનો લાવ;
જ્ઞાનદાન સમ કો નહિ, જેથી ટળે અજ્ઞાન. તે જ્ઞાનની૦ આત્મધર્મ૦ ૩
ભણે ભણાવે જ્ઞાનને, પોષે તે નર ધન્ય;
છેદે જ્ઞાનાવરણુને, પ્રગટે નિરમળ જ્ઞાન. તે જ્ઞાનની૦ આત્મધર્મ૦ ૪
સમ્યગ્જ્ઞાન હુએ તેહમાં, નવતત્ત્વ અંતર^૩ બાણુ;
શુદ્ધ શ્રદ્ધા વળી જેહમાં, તેહમાં પણ કહેવાય. તે જ્ઞાનની૦ આત્મધર્મ૦ ૫
વ્યવહારિક જે જ્ઞાન છે, તે નહિ સમ્યગ્જ્ઞાન;
સમ્યગ્ ધાર્મિક જ્ઞાન છે, જે શ્રદ્ધાયુત હોય. તે જ્ઞાનની૦ આત્મધર્મ૦ ૬
તત્ત્વરુચિને કેળવી, સમજો તેહના અર્થ;
ગંભીર ભાવ છે જેહમાં, નહિ સમ જગમાં કોય. તે જ્ઞાનની૦ આત્મધર્મ૦ ૭
ભેદ ઘણા છે જ્ઞાનના, જાણે અભ્યાસી;
સમજો મુગુરુ પાસથી, ભાવો દિન દિન ફાર.^૪ તે જ્ઞાનની૦ આત્મધર્મ૦ ૮
જ્ઞાન વિના સમકિત નહિ, સમકિત વિણ નહિ ત્યાગ;
ત્યાગ વિના મુક્તિ નહિ, મુક્તિ સમ નહિ મુખ. તે જ્ઞાનની૦ આત્મધર્મ૦ ૯
આદરશે જિનધર્મને, જોય^૫ કરી નરનાર;
આત્માનંદ^૬ પ્રકાશથી, સિદ્ધિમુખ સદાય. તે જ્ઞાનની૦ આત્મધર્મ૦ ૧૦

૧. અજ્ઞાનરૂપી અધકાર. ૨. જ્ઞાનરૂપી દીપક. ૩. ભાવ. ૪. સારી રીતે. ૫. સ્વ-પર સમયનું જેયત્વ અથવા જડ-ચેતનનું જાણપણું. ૬. આત્મજ્ઞાનના પ્રકાશથી.

ચૈત્રી નૂતનવર્ષ પૃથ્વીની “પ્રભુપ્રાર્થના”

૧૮[૬૬] દોહરો ૨[૦૦૦]

એ છગડા મળી કાપશો, ત્રણ મીંડાનો ત્રાસ;
ચૈત્રી વર્ષારંભમાં, એ માણું અવિનાશ. ૧

હરિગીત છંદ

આજે બધીય વસુંધરા, સંકટ-વિકટ સપડાઈ છે,
ચોતરફ લાગી લાલ્હ, હાય-વ્યથા બધે સંભળાઈ છે;
પૃથ્વીતણે પોકાર આ, ઓ નાથ! દિલમાં ધારશો,
હૃદ થઈ! હવે તો હે પ્રભુ! આ ચૈત્રીવર્ષ સુધારશો. ૧

જ્યાં જોઈએ ત્યાં વિકૃતિતું, વિષમ વાતાવરણ છે,
લાખો-કરોડો માનવીનાં, મહાભયંકર મરણ છે;
કંપી ઊઠે છે કાળ જ્યાં, “ઘા” ગરીબની દિલ ધારશો,
હૃદ થઈ! હવે તો હે પ્રભુ! આ ચૈત્રીવર્ષ સુધારશો. ૨

રે! રે!! રૂપાળી ભર્તૃભૂમિ, જગતમાન્ય યશોશ્રી,
આ દશા થઈ તાહરી, નીરખું નયન આંસુ ભરી;
દવ લાગીયો દુનિયા વિષે, અમૃત-જળે પ્રભુ ઠારશો,
હૃદ થઈ! હવે તો હે પ્રભુ! આ ચૈત્રીવર્ષ સુધારશો. ૩

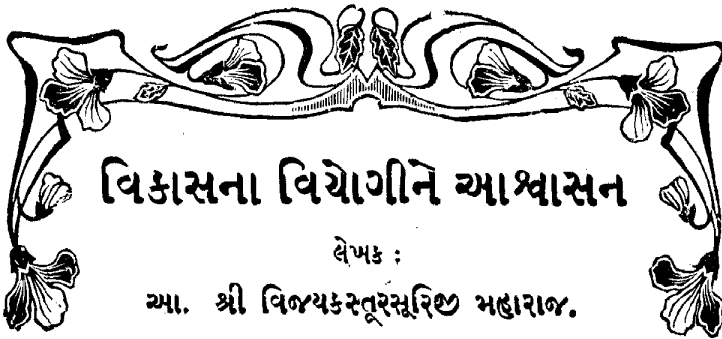
જય જય પ્રભુ જગદીશ્વરા, “કરુણાબિંધ” તારું બિંદ છે,
તું નિત્ય રક્ષણહાર તોયે, દોહિલાં દુઃખ દર્દ છે;
“મહામારી” જેવી મોંઘવારી, અકથ્ય-કષ્ટ નિવારશો,
આ પ્રાર્થના સૌની સુણી, આ ચૈત્રીવર્ષ સુધારશો. ૪

દોહરો

વિશ્વંમર તુજ નામ છે, વિશ્વ ધરે વિશ્વાસ;
અરજ કરે આર્જવભરી, આત્માનંદ-પ્રકાશ. ૧

ભાવનગર-વડવા }
તા. ૨૫-૩-૪૪ }

લી. સમાજ શુભચિંતક,
રેવાશંકર વાલજી બધેડા



આત્મ વિકાસીને પ્રકાશની પરાકાષ્ટા પ્રાપ્ત કરવાને દેહાદિ સાધનોનું પરિવર્તન કરવાની આવશ્યકતા હોય છે. નિર્બળ તથા જીર્ણ સાધનોને છોડ્યા સિવાય વિકાસની વૃદ્ધિનાં સમગ્ર સાધનો મળી શકે નહિ માટે જ વિકાસનાં વિઘ્નભૂત સાધનોનો પરિત્યાગ કરીને અનુકૂળ સમગ્ર સાધનો મેળવવા આપણી દૃષ્ટિથી દૂર થનાર મહાનુભાવ માટે આપણે દિલગીર ન થતાં ખુશી થવું જોઈએ. કદાચ આપણે આપણા કોઈપણ પ્રકારના સ્વાર્થ અંગે વિકાસોત્સાહીના વિકાસવિરોધી સાધનોના પરિવર્તનમાં દિલગીર થઈએ, શોક કરીએ, પણ તે આપણી એક અજ્ઞાનતા છે.

સમગ્ર તથા અનુકૂળ સાધનવિહીન વિકાસી કે જે એક પ્રકારનો જ અભિલાષી છે, છતાં સાધનની નિર્બળતાથી ઇચ્છિત સાધવા અસમર્થ બનીને અસફળ જીવનમાં જીવવા ઉદાસીન બનેલો છે, તેને નિર્બળ જીવનમાં જીવવા આપણે આગ્રહ તેના અનિષ્ટનો જ ઉત્પાદક બને છે.

ઉચ્ચતમ સ્થાન મેળવનાર જીવન વિકાસીનું મૃત્યુ એટલે મહોત્સવ, જ્ઞાન દર્શન અને આનંદનો નિરવધિ. વિકાસની તારતમ્યતાથી વિભૂતિમાં તારતમ્યતા રહે ખરી, પણ સર્વથા વિભૂતિનો અભાવ હોય નહિ. જડાસક્ત, ઇન્દ્રિયોના શુદ્ધામ, વિદ્યાસીઓને મૃત્યુ અત્યંત લયકારક છે, દુઃખની નિરવધિ દેખાડનારું છે.

આવા જીવોના મૃત્યુ માટે મહાશોક કરવાની આવશ્યકતા રહે છે. એવા જીવોની દયા ખાઈને મૃત્યુના મોમાંથી બચાવવાની ચેષ્ટા કરવી જોઈએ. બાહ્યથી અનેક પ્રકારના ઉપચારો કરીને મૃત્યુને હરાવવા સતત તેમજ સખત પ્રયત્ન કરવા જોઈએ.

અંતઃકરણથી વાસ્તવિક રીતે દેહગેહાદિનો ત્યાગ કરનાર વિકાસી, જનતાની દૃષ્ટિએ ત્યાગ કરે તેમાં શોકને સ્થાન હોય જ નહિ, કારણ કે જે વસ્તુઓના ત્યાગને માટે આપણે શોક કરીએ છીએ તે વસ્તુઓ તો ચિરસમયથી તેણે ત્યાગી જ હતી. એ ત્યાગ સ્થૂળ દૃષ્ટિવાળા આપણને દૃષ્ટિગોચર થતો નહોતો. તે મૃત્યુની અવસ્થામાં એટલે સ્થૂળ દૃષ્ટિવાળાને સાક્ષાત્કાર થવાવાળી અવસ્થામાં દૃષ્ટિગોચર થયો તેથી શું આપણે શોક કરવો ઉચિત છે? વિદ્યાસીનું ભાવી લયવાળું હોવાથી તેના આત્માના અધઃપાતને લક્ષ્યમાં રાખીને દયાથી દિલ દુખાય તો તે યોગ્ય જ છે, કારણ કે એવા આત્માઓ કે જેઓ ભવાભિનંદીપણે માનવદેહમાં વિલાસ કરી રહ્યા હોય તેમનો માનવદેહ છૂટી જવાથી વિકાસની દરિદ્રતાને લઈને વિવિધ પ્રકારની અનેક યાતનાઓના ભાગી બની પોતાની સાચી સંપત્તિનો વિનાશ કરવાવાળા હોય છે. એટલે એમના મૃત્યુ સમયે આપણને અવશ્ય ખેદ થાય જ છે, પણ વિકાસી માટે તો કોઈને પણ ખેદ થયો નથી, તેમજ થતો પણ નથી અને થાય તો ઉચિત નથી.

વિકાસના અભિલાષીને વિકાસી આત્માને વિયોગ કાંઈક સાલે ખરો પણ તે વિકાસીને સંયોગ ભાગ્યાનુસાર થાય છે ને રહે છે. ભાગ્યની ન્યૂનતા થવાથી પોતાને સાચો લાભ આપનાર વ્યક્તિનો વિયોગ અવશ્ય થાય છે.

સંયોગ માત્ર વિયોગવાળા હોય છે. અનાદિ કાળથી જડ તથા ચૈતન્યના સંયોગ વિયોગ ચાલ્યા આવે છે. આપણે આપણા એક જીવનમાં કેટલા સંયોગ વિયોગ અનુભવ્યા છે, તેને આપણે સારી રીતે જાણીએ છીએ; છતાં જો આપણે સમભાવ છોડીને હર્ષ-શોકરૂપ વિષમભાવમાં ઉતરી જઈએ તો પછી આપણામાં અને વિકળમાં કાંઈપણ તફાવત રહેતો નથી માટે હમેશાં સમભાવ રાખવાની જરૂર છે. આ સમભાવની ટેવ પાડવાની અત્યંત આવશ્યકતા છે. આપણે મરનારની પ્રવૃત્તિઓનું અનુમોદન તેમજ અનુકરણ કરવું જોઈએ, તેમના શુભો સંભારીને પ્રમોદ ભાવનાવાળું થવું જોઈએ. તેઓ પોતાના વિકાસની વૃદ્ધિ કરી સંપૂર્ણ પ્રકાશ મેળવે એવી અંતઃકરણની શુભેચ્છાવાળા થવું જોઈએ. આત્મા અમર છે. કોઈ કાળે આત્મા અનાત્મા થતો નથી. આત્મા અનાત્મા થઈ જાય અને અનાત્મા આત્મા થઈ જાય તો સંસારની અવ્યવસ્થા થઈ જાય. આત્માનો વિનાશ એટલે જડસ્વરૂપ આકૃતિ તથા પ્રકૃતિનું પરિવર્તન થવું. પરિવર્તન જડનું થાય છે, જેને આપણે જન્મ-મરણ કહીએ છીએ. આત્મા તો જન્મતો ય નથી તેમ મરતો ય નથી. આપણે ચર્મચક્ષુ છીએ એટલે આપણને અજ્ઞયથી લાગે. ચર્મચક્ષુવાળાને જડ જગતની ઈંદ્રજાળ જ દૃષ્ટિગોચર થાય છે. ચર્મચક્ષુ વાસ્તવિક વસ્તુને જોઈ શકતી નથી. જડના અનેક પ્રપંચોને જ જોઈ શકે છે.

જ્ઞાનચક્ષુ વાસ્તવિક સાચી વસ્તુને જોઈ શકે છે, આત્માના અદ્ભુત વૈભવને નિહાળી

શકે છે, સંસારમાં સત્ને સારી જાણી રીતે શકે છે માટે જ્ઞાનચક્ષુ સર્વોત્કૃષ્ટ છે.

જ્ઞાનચક્ષુવાળો જ્ઞાની અને ચર્મચક્ષુવાળો અજ્ઞાની. આપણે જ્ઞાની બનવું છે માટે ચર્મચક્ષુ ન બનતાં જ્ઞાનચક્ષુ બનવું જોઈએ. જેઓ જ્ઞાનચક્ષુ છે તેઓ આત્મિક સાચી વસ્તુ અને સંપત્તિના હકદાર છે અને જેઓ ચર્મચક્ષુ છે તેઓ જડ સંપત્તિના અધિકારી છે. આપણને આત્મિક સંપત્તિ ઉપયોગી છે, સુખદ છે અને જડ સંપત્તિ દુઃખદ છે, આપણું અનીષ્ટ કરનારી છે. સંયોગ વિયોગમાં હર્ષ-શોક ચર્મચક્ષુવાળાને જ થાય છે. જ્ઞાનચક્ષુવાળો સમભાવે રહે છે; કારણ કે જ્ઞાનચક્ષુવાળો જાણે છે કે સંયોગ વિયોગ પરવસ્તુનો થાય છે. પોતાની વસ્તુમાં સંયોગ-વિયોગને અવકાશ જ નથી, માટે જ જ્ઞાનચક્ષુ સમભાવી અને ચર્મચક્ષુ વિષમભાવી હોય છે. આપણે અત્યારે માનવ જીવનનો ઉપયોગ કરી રહ્યા છીએ. માનવજીવન ઘણું જ પવિત્ર છે. માનવજીવન સર્વોત્કૃષ્ટ ગણાય છે. માનવજીવનમાં સંપૂર્ણ પ્રકાશ રહેલો છે. માનવજીવનમાં જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રરૂપ અમૂલ્ય ત્રણ રત્નો રહેલાં છે.

આવા ઉત્તમ જીવનમાં રહીને અધમ વિચારોથી, અધમ વાસનાઓથી, આપણે પોતાને જ મલિન બનાવીએ છીએ. આપણે પોતે જ પોતાના લાભને જતો કરીએ, આપણે અધમજીવીના જીવનમાં જીવી, ઉત્તમ જીવનને નષ્ટ-ભ્રષ્ટ કરીએ તો તે એક આપણી જડની શુભામી સિવાય બીજું કાંઈ જ નથી, માટે દૂકાં જીવનમાં જીવી આપણે આપણી ઉન્નતિ, વિકાસ કરવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. સહુના માટે એક જ રસ્તો છે. દેહાદિનાં પરિવર્તનો થવાનાં જ, માટે મરનાર વિકાસીના પરિવર્તન માટે શોક ન કરતાં પોતાનું વિકાસી ઉત્તમ પરિવર્તન થાય તેવી ભાવના તથા પ્રવૃત્તિનો આદર કરવો.



સાચો વિક્રમાદિત્ય

લેખક: મુનિ હેમન્દ્રસાગરજી-પ્રાંતિજ.

વિક્રમ નામના આર્યાવર્તમાં ઘણા રાજાઓ થઈ ગયા છે. વિક્રમ અને ભર્તૃહરિ બન્ને ભાઈઓની કથા પ્રચલિત છે. તે વિક્રમ ખીજો હોવો જોઈએ. જેનો સંવત્સર ચાલે છે તે વિક્રમાદિત્ય શૃંગવંશી રાજ્યના પતન પછી થયેલા બલમિત્ર ભાનુમિત્ર પછી નભોવાહન, ગંધર્વસેન પછી મૌર્યવંશી-ચન્દ્રવંશી બલમિત્ર થયેલ તે વિક્રમાદિત્યના નામથી ખ્યાતિ પામ્યો છે. તે જૈન હતો તે વાત સંભવિત છે. કવિ કાલિદાસ પ્રથમ વિક્રમાદિત્યના વખતે થયેલ જણાતા નથી. ખીજા વિક્રમાદિત્યના સમયે થયેલા જણાય છે. તે વખતે ખીજા સિદ્ધસેન દિવાકરસૂરિ પણ હતા. તેમની સંસ્કૃત ભાષા મળતી આવે છે. ભાગવતમાં કલિયુગના રાજાઓની યાદીમાં માત્ર “ગર્દભિલ્લજા દશનૃપાઃ” તેવું લખીને ચલાવેલ છે. ત્યાર પછી ભવિષ્ય પુરાણ વગેરેમાં ગંધર્વસેનના પુત્ર વિક્રમાદિત્યને ભગવાન શંકરે આર્યાધર્મની રક્ષા અને શકોના નાશ માટે મોકલ્યા લખે છે. ઐતિહાસિક નોંધો-ટાંચણો અનેક વાર દેશ ઉપર થતાં આક્રમણોને દીધે સ્થળાંતર થવાથી નાશ પામ્યાં છે, તેમજ તે વખતના લોકોને આજ જેવી ઐતિહાસિક નોંધો લેવાની કાળજી પણ ઓછી હશે. તે વખતના લખાતા ગ્રંથો પાછળ સંવત લખવાનો પ્રચાર હતો નહિ.

ગ્રંથ પાછળ સંવત લખવાનો રિવાજ વિ. સંવત ૯૦૦ લગભગ ચાલુ થયો હોય તેમ જણાય છે. કેટલાક વિદેશી ઇતિહાસવેત્તાઓ

લખે છે કે વિક્રમ સંવત્સરનો પ્રચાર જૈનોએ સર્વત્ર ફર્યો છે. જૈનો વ્યાપારી હતા અને સર્વત્ર પથરાયેલા હતા. જૈનાચાર્યો મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠા તથા ગ્રંથનિર્માણ વખતે વીર સંવતનો ઉલ્લેખ કરતા, ત્યારપછી વિક્રમ સંવત લખવાની શરૂઆત કરેલી છે, છતાં જૂનામાં જૂના શિલાલેખો વિક્રમ સં. ૫૦૦ માં લખાયેલ મળે છે. વિક્રમાદિત્યે સંવત્સર પ્રવર્તન વીર નિર્વાણ સં. ૪૭૦ માં કરેલ છે. તે પ્રથમ થયેલ સર્વસપુત્ર સિદ્ધસેનસૂરિજીને ગુરુ માનતો હતો. તેનું સમગ્ર આયુષ્ય ૧૧૧ વર્ષનું હતું તેવો ‘જ્યોતિર્વિદ્યાભરણ’માં ઉલ્લેખ મળે છે. વિક્રમ પહેલાં સત્તર વર્ષે કાલિકાચાર્યજી થયા છે. જૈન ઇતિહાસમાં કાલિકાચાર્યજી ત્રણ અને પાંચ થયેલા છે. એક જ સરખા નામના ભિન્ન ભિન્ન સમયે આચાર્યો થવાથી કાળગણનામાં ઘણો જ વિસંવાદ થવા પામ્યો છે. આવી રીતે વિક્રમ, સિદ્ધસેનસૂરિ, કવિ કાલિદાસ તથા ભોજ વગેરે વ્યક્તિઓ જુદા જુદા પ્રભાવને ધરાવનારી હોવા છતાં તેમના ઐતિહાસિક કાર્યો તેમજ કાળગણનામાં ગરબડ થવા પામી છે. મહારાજા વિક્રમાદિત્યે સિદ્ધસેનસૂરીશ્વરજીના ઉપદેશથી શ્રાવકનાં બાર વ્રતો સ્વીકાર્યાં હતાં અને શત્રુજય મહાતીર્થનો સંઘ પણ કાઢેલ. જીર્ણોદ્ધાર તેમજ નવીન જિનનિર્માણ કરેલ હોવાથી તે રાજા જૈન હતો. ખીજા થયેલા વિક્રમ નામધારી રાજાઓ પણ ઓછાવત્તા અંશે જૈન અસર નીચે આવેલા હોવાથી કથાનકોમાં બધાય

“ વિચારશ્રેણી ”

લેખક : શ્રી વિજયકંસ્તૂરસૂરિ મહારાજ.

૧. પૌદ્ગલિક વસ્તુઓ મેળવીને અજ્ઞાની માનવીઓ મિથ્યાભિમાનમાં આવી જાય છે અને પોતાને ભૂલી જાય છે, દેહને જ આત્મ-સ્વરૂપપણે જુએ છે.

૨. દેહ જ હું પોતે-આત્મા છું અને દેહના કૃત્રિમ નામની સાથે સંબંધ ધરાવનાર ધનાદિ સંપત્તિ મારી છે તથા ભાઈ ભાંડુ આદિ સ્વજન વર્ગ મારો છે, સંપત્તિમાં અને સ્વજન

વિક્રમ નામ રાજાઓની બાબત એક વિક્રમમાં સંમિલિત થવા પામી છે. આજે પણ પ્રસિદ્ધ પુરુષોના લોકપ્રિય કાર્યને લીધે તેમના નામો સાધુસમાજમાં કે ગૃહસ્થ વર્ગમાં તે જ રાખવામાં આવે છે. જ્યારે જે નામ ઉપર ચઢેલા કાર્યો હાથમાં આવે ત્યારે છૂટાછવાયા સાધનો દ્વારા અનુમાનથી ઐતિહાસિક સાધનમાં બ્રાંતિ ઉત્પન્ન કરે છે. જૈન ગ્રંથોમાં વિક્રમની કથા વિવિધ સ્વરૂપમાં આલેખાયેલી, વિવિધ ભાષામાં જોવામાં આવે છે, તેમાં વિક્રમને જૈન માન્યો છે. જૈનાચાર્યો અન્યધર્મી રાજાઓની, કથા આખ્યાયિકાઓ રચતા તેમાં જે રાજા જૈન ન હતો તેને બળાટકારે જૈન બનાવી શક્યા નથી. જેમકે રાજા હોજ, સિદ્ધરાજ અને બીજા રાજાઓ જે સ્વરૂપમાં હતા તે જ સ્વરૂપમાં આલેખ્યા છે. માત્ર ગુણોનું કીર્તન કરીને ચલાવતા હતા, જૈનાચાર્યો ધર્માધ ન હતા, માત્ર આત્મદર્શી સંતો હતા.

વર્ગમાં બીજાઓ કરતાં હું અધિયાતો છું. આવું બાણુવું અને માનવું તે મિથ્યાભિમાન કહેવાય છે.

૩. આત્માને સાચી રીતે ન ઓળખવાથી અણબાણ-અજ્ઞાની માનવી પારકી વસ્તુઓમાં મમતા કરે છે.

૪. પર-પૌદ્ગલિક વસ્તુઓમાં મારાપણાની બુદ્ધિ થવી તે મમતા કહેવાય છે, અને પોતાના જ્ઞાનાદિ ગુણોમાં મારાપણું તે સમતા કહેવાય છે.

૫. એક ક્ષણ પણ જેનો વિયોગ ન થાય તે જ વસ્તુ પોતાની કહેવાય છે, અને તે વસ્તુ માત્રમાં રહેલા પોતાના ગુણો જ હોઈ શકે છે.

૬. જે વસ્તુઓનો સંયોગ વિયોગ થયા કરે છે તે પોતાની હોઈ શકે જ નહીં.

૭. જ્યાં સુધી સાચી વસ્તુ સમજાય નહીં ત્યાં સુધી મમતા ટળી શકતી નથી, અને જ્યાં મમતા હોય છે ત્યાં મિથ્યાભિમાન અવશ્ય હોય જ છે.

૮. અજ્ઞાનીઓની દૃષ્ટિથી જોનાર જ્ઞાની હોવાનો દાવો કરી શકતો નથી.

૯. આત્મિક ગુણ મેળવ્યા પછી અભિમાન રહેતું નથી.

૧૦. આત્માનો અમુક અંશે પણ વિકાસ સાધ્યા સિવાય ગુણવાન કહી શકાય નહીં.

૧૧. ગુણવાનમાં અભિમાન હોય નહીં, માટે જ અભિમાની નિર્ગુણી હોય છે. સમજીને

જે વર્તન, વાણી કે વિચારનું અભિમાન કરાય છે તે ગુણ હોતો નથી પણ અવગુણ હોય છે.

૧૨. ગુણનું અભિમાન થઈ શકતું જ નથી; કારણ કે અભિમાન અને ગુણ પરસ્પર વિરોધી છે.

૧૩. વિલાસ ગુણનો બાધક છે માટે વિલાસી ગુણી હોઈ શકે નહીં.

૧૪. જો ગળીના રંગથી વસ્ત્ર શ્વેત થાય તો જ વિલાસથી વિકાસ સાધી શકાય.

૧૫. વિકાસીને પોતાની ઓળખાણ કરાવવાની જરૂરત રહેતી નથી, છતાં જેઓ ઓળખાણ કરાવે છે તેઓ વિકાસી નથી પણ વિલાસી છે.

૧૬. સાચી વસ્તુ મેળવ્યા પછી માયા કરવાની જરૂરત રહેતી નથી.

૧૭. આત્મપ્રભા પ્રગટ્યા સિવાય પ્રભાવ-શાળી બની શકાય નહીં.

૧૮. આત્મિક ગુણ મેળવવાને અંશ માત્ર પણ અસત્યની આવશ્યકતા નથી.

૧૯. કામની આવડત ન હોય, પણ પોતાનું ડહાપણ બતાવી પ્રશંસા મેળવવા અનધિકારીપણે કાર્યમાં માથું મારનારની અજ્ઞાનીયો લલે પ્રશંસા કરે; પણ જ્ઞાનીયોની દૃષ્ટિમાં તો અનાદરનું પાત્ર બને છે.

૨૦. આત્મગવેષણાની પ્રતિજ્ઞા લઈને જડ-પુદ્ગલનો દાસ બનનાર પ્રભુનો અપરાધી છે,

૨૧. માન પ્રતિષ્ઠા મેળવવા ક્ષુદ્ર પ્રાણિયોની આગળ દીનતા કરનાર ગુણોનો દરિદ્રી હોય છે.

૨૨. દેહના કૃત્રિમ નામ માટે માનવજીવન વેડફી નાંખનાર જ્ઞાનીયોની પંક્તિમાં ભળી શકતો નથી.

૨૩. દેહની ગુલામીમાંથી મુકાયા સિવાય મહાત્મા બની શકાય નહીં.

૨૪. અધર્મ અને અનીતિનો આશ્રિત ગુણી બનવાનો અધિકારી નથી.

૨૫. સ્વાર્થી દુનિયાની દૃષ્ટિમાં ગુણી હોવાનું અભિમાન રાખનાર સાચા ગુણોથી વંચિત જ રહે છે.

૨૬. દુઃખનો અનુભવ કર્યા સિવાય દયાળુ બની શકાય નહીં.

૨૭. જ્યારે કૃત્રિમ નમ્રતા પાષાણ હૃદયને કોમળ બનાવે છે, તો પછી સાચી નમ્રતા આત્માને કેમ ન કોમળ બનાવે ?

૨૮. કદાચરનું મૂળ મિથ્યાભિમાન છે માટે જ કદાચર મિથ્યાભિમાનીને ઓળખાવે છે.

૨૯. મિથ્યાભિમાની સાચું સમજી શકે નહીં; કારણ કે મિથ્યાને સાચું જાણવાથી મિથ્યા-ભિમાન આવે છે.

“પૈસાદારને ત્યાં જન્મ્યો હોય તેથી કોઈ શ્રીમંત નથી થઈ જતો. ધંધા-રોજગારમાં સારો પૈસો કમાયો હોય તેથી પણ તે ધનવાન નથી બની જતો; જેનું મન મોટું છે, બાણમાંના અરધા રોટલામાંથી પણ બટકું રોટલો જે બીજાને આપી શકે છે; પોતે થોડી અગવડ વેઠીને, સામાના મોં ઉપર સંતોષ અને સુખની લાગણીઓ લહેરાવી શકે છે તે જ સાચો શ્રીમંત છે-તે જ સાચો ધનવાન છે.”

‘હું ને મારી બા’માંથી

પરમાત્મ સ્વરૂપને ઓળખો

લેખક : મુનિરાજ શ્રી લક્ષ્મીસાગરજી મહારાજ.

હે ભવ્ય પ્રિય ! આ જગતને જ્ઞાની પુરુષો અસાર કહે છે. અસાર એટલે જેમાં તાત્વિક બુદ્ધિથી કંઈ સાર નથી એવો સંસાર છે. હે ભવ્ય ! સંસારમાં ચાર પ્રકારની ગતિ છે : દેવ, મનુષ્ય, તિર્યંચ અને નારકી. આ ચાર ગતિમાં કોઈ સ્થાનમાં સત્ય સુખ નથી. સુખની પાછળ દુઃખ છે, સત્ય સુખ નથી. સત્ય સુખ તો તે જ બાણુવું કે જે સુખ પ્રાપ્ત થયા પછી કદાપિ નાશ પામે નહીં. ચારે ગતિમાં એવું સુખ નથી, માટે સત્ય સુખની પ્રાપ્તિ માટે સત્સંગતિની જરૂર છે. સદ્ગુરુઓની કૃપાથી સત્ય સુખની ઓળખાણ થાય છે અને તે સદુદ્યમે પ્રાપ્ત પણ થઈ શકે છે. સંસારમાં દરેક પ્રાણીઓ સુખને ઇચ્છે છે, પણ સુખ ક્યાં છે ? તે સુખ શાથી મળે ? તે કોઈ વિરલા જ બાણુતા હશે. કોઈ પ્રાણી ખાવાપીવામાં સુખ માને છે, કોઈ સ્ત્રીસંગને સુખ માને છે, કોઈ માનથી સુખ માને છે ત્યારે કોઈ રાજ્યથી, કોઈ લક્ષ્મીથી, કોઈ પુત્રથી-એમ સૌ જીવ પોતપોતાની બુદ્ધિ પ્રમાણે સુખને કલ્પી તે મેળવવા પ્રયત્ન કરે છે; પણ જ્યારે સુખની પ્રાપ્તિ થતી નથી ત્યારે અતે પશ્ચાત્તાપ કરે છે. જે પ્રાણીને કોઈ પણ ભતની ઉપાધિ નથી, આધિ નથી તેમજ વ્યાધિ નથી, પરમાત્મ સ્વરૂપમાં ચિત્ત પ્રેરાયું છે, રાગદ્વેષ મંદ પડ્યા છે તે પ્રાણીને સાચા સુખનો અનુભવ થાય છે. નિવૃત્તિ અવસ્થામાં સુખ સમાયું છે. સંસારની પ્રવૃત્તિ અવસ્થામાં સુખને બદલે દુઃખ જ સમાયું છે. જેનું મન સંકલ્પ-વિકલ્પવાળું છે, તેને સુખ શું છે ? તે જણાતું નથી. જે પુરુષ હબરો જીવોની લાગણી દુઃખાવે છે, કરોડો જીવોનો નાશ

કરે છે તેને પણ ખરું સુખ શું છે ? તેનો અનુભવ થતો નથી. પોતાના સ્વાર્થ માટે, પાપી પેટની પૂર્તિને માટે જે જીવ અન્યનું ખૂન કરવામાં તત્પર છે તે પણ સુખ પામી શકતો નથી, જેને સ્વપ્ના સમાન સંસારમાં સુખની આશા બંધાઈ છે તે પણ સુખનો અધિકારી નથી. જેને સાધુપુરુષોની સંગતિ ખોટી લાગે છે તે પણ સુખ પ્રાપ્ત કરવા અધિકારી નથી. જે પોતાની મતિ પ્રમાણે જેમ ફાવે તેમ ચાલી ગુરુનાં અને સત્પુરુષોનાં વચનનો અનાદર કરે છે તે પણ સુખનો અધિકારી નથી. જેને આંખે દેખાતી વસ્તુઓમાં જ સુખની આશા બંધાઈ છે તે પણ સુખનો અધિકારી નથી. જે પ્રાણીને અન્યાયમાં પ્રીતિ છે તે સુખનો અધિકારી નથી. પ્રત્યક્ષ સુખમાં જેની વિશ્વાસ વૃત્તિ છે તે સત્ય સુખનો અધિકારી નથી. અષ્ટ કર્મનો નાશ કરી જે નિર્મળ થયા છે એવા સિદ્ધના જીવો અખંડ અનંત સુખના અધિકારી છે. મુક્તિ સુખ કેવળ આત્માનું સુખ છે. આત્મિક સુખને પ્રાપ્ત કરવાના બે માર્ગ છે : પ્રથમ મુનિધર્મ અને બીજો શ્રાવકધર્મ. પંચમહાવ્રત અને છઠું રાત્રિસોજનવિરમણ વ્રત. એ છ વ્રતના પાલનપૂર્વક ચાલવું એ મુનિધર્મ બાણુવો. મુનિધર્મના પરિપાલનથી જ્ઞાનાવરણીયાદિક અષ્ટકર્મનો ક્ષય થાય છે. એ બેમાંથી કોઈપણ માર્ગ અવલંબતાં પ્રથમ દેવ, ગુરુ, ધર્મની શ્રદ્ધાની જરૂર છે. અષ્ટાદશ દોષ જેનાથી સર્વથા દૂર થયા છે એવા અને જ્ઞાનાતિશય, વચનાતિશય, પૂજાતિશય, અપાયાપગ-માતિશય-એ ચાર અતિશય તથા અષ્ટ મહા-પ્રાતિહાર્યથી શોભાયમાન જિનેશ્વર વીતરાગ

ભવસ્વરૂપ-ચિંતવન



[આ ભવસ્વરૂપ-ચિંતવન “ અધ્યાત્મસાર ” ગ્રંથનો મૂળ તથા વિવેચન સાથેનો ઉતારો છે. મૂળકર્તા ઉપાધ્યાય ભગવાન્ યશોવિજય વાચકવર છે. તેઓશ્રીએ ઉક્ત ભવસ્વરૂપ-ચિંતવન ખૂબ જ આલંકારિક દબથી ઘટાવી એક એક બાબતો એવી તો સચોટ વર્ણવી છે કે-સુઘ વાચકોને ઘડીભર ગરકાવ કરી નાખે. આ મહાપુરુષ પ્રારંભમાં એવો ભાવ જણાવે છે કે- “ આત્માનું હિત વિચારનારા પુરુષે એક ક્ષણવાર પણ એટલે ચિરકાળ સુધી ચિંતન કરવામાં જે અશક્ત હોય તેણે અદ્ય કાળ પણ ભવનું સ્વરૂપ-ચાર ગતિરૂપ સંસારનું જન્મ-જરા-મરણ-વિપત્તિ વિગેરેનું સ્વરૂપ મનને સ્થિર કરી નિપુણ બુદ્ધિથી વિચારવું.” જે આ ભવ-સ્વરૂપની સાચી ચિંતા જાગે તો ખરા વૈરાગ્યનો ઉદ્ભવ થતાં કામ જ થર્ષ જય અને હોય તો તે સ્થિરતાને પામે. વાચક અને લેખક મહોદય એ સ્થિતિને પામે એ જ સમીક્ષા.

પુણ્યવિજય (સંવિગ્નપાક્ષિક)].

આ સંસાર ભયંકર સમુદ્ર જેવો છે.
(એમ વિચારવું)

“ આ એક તરફ દુઃસહ એવો કામરૂપી વડવાનળ ચોતરફ બળ્યા કરે છે, આ બીજી બાજુએ વિષયરૂપી પર્વતના શિખર પરથી તૂટી

તે જ દેવ તરીકે બાણવા, સર્વજ્ઞકથિત જે મુનિધર્મ તેને દ્રવ્યક્ષેત્રકાલાનુસારે આદરનાર તથા સમ્યક્ ધર્મોપદેશક ગુરુ બાણવા. ચાર ગતિ પરિભ્રમણ હેતુ અજ્ઞાન રાગદ્વેષનો ક્ષય કરી સંસારસમુદ્રથી તારવાને વહાણ સમાન વીતરાગકથિત સત્ય ધર્મ બાણવો. એ પ્રમાણે ત્રણ તત્ત્વની શ્રદ્ધા રાખવી. જનકથિત પડ્-દ્રવ્ય તેના ગુણપર્યાયનું બાણવું તેથી સમ્યક્ શ્રદ્ધા ઉત્પન્ન થાય છે. ધર્મનો સાધન સાર એ છે કે આત્મા તે જ પરમાત્મ સ્વરૂપે થાય. આ પ્રમાણે પરમાત્મપદ લક્ષ્ય વિચારી જે પુરુષો ધર્મમાર્ગે વહે છે તે પુરુષો સ્વદેવ ભવમાં સુક્રિતપદ પ્રાપ્ત કરે છે અને તે ખરેખર પરમાત્મસ્વરૂપને ઓળખે છે.

પડેલા પત્થરો પડે છે, અને આ તરફ વિકાર-રૂપી નદીઓના સંગથી ઉત્પન્ન થયેલા ક્રોધરૂપી આવર્તો દેખાય છે તો આવા સંસારરૂપી સમુદ્રમાં કેને ભય ઉત્પન્ન ન થાય ? ”

વિવેચન—હે પ્રાણી ! તે કારણ માટે એટલે ભયનું કારણ હોવાને લીધે આ સંસાર-રૂપી સમુદ્રમાં કેને ભય ઉત્પન્ન ન થાય ? સર્વ વિવેકી પ્રાણીને ભય ઉત્પન્ન થાય છે, કેમકે તે ભવસાગરમાં એક તરફ જોઈએ છીએ તો દુઃસહ એવો કામદેવરૂપી વડવાનળ સર્વ દિશાઓમાં પ્રદીપ્ત દેખાય છે, જેમ સમુદ્રમાં રહેલો વડવાનળ જળનું શોષણ કરવાથી સંતાપનો હેતુ છે, તેમ સંસારમાં ઉત્કૃષ્ટ પ્રથમ સુખનું શોષણ કરનાર કામદેવ છે. વળી બીજી બાજુએ શબ્દાદિક પાંચ વિષયોરૂપી દુર્લ્લઘ્ય પર્વતોના શિખર પરથી તૂટી પડેલા મૂઠ આસક્તિરૂપ મોટા પત્થરો પડે છે-વ્યાધાતકારી થાય છે. જેમ સમુદ્રમાં જતાં મનુષ્યોને પર્વત પરથી પડતા પત્થરો અનેક ઉપદ્રવના હેતુ થાય છે, તેમ સંસારસાગરને સામે કાંઠે જનારા ભવ્ય

પ્રાણીઓને વિષયો વ્યાઘાતકારી થાય છે, કેમકે વિષયી પુરુષો ભવનું ઉલ્લંઘન કરી શકતા નથી. વળી બીજા પ્રદેશમાં જોઈએ તો વિકારરૂપ એટલે આત્મભાવનાના ત્યાગરૂપ નહીના આલિંગને ઉત્પન્ન કરેલો ક્રોધરૂપી આવર્ત-આવેશ દેખાય છે, જેમ સમુદ્રમાં નદીએ કરેલા આવર્તો પ્રયાણનો ભંગ કરે છે-રોકે છે, તેમ ભવસાગરના પેલે તીરે જવામાં પણ ક્રોધાદિક વિદ્ન-કારક છે. સંસારમાં વસનારને ક્રોધની ઉત્પત્તિ અવશ્ય થાય છે માટે તેનાથી પણ આ ભવસાગર ભયંકર છે.

આ સંસાર અગ્નિરૂપ છે.

“જે સંસાર-અગ્નિમાં રતિરૂપ સંતાપવડે ચપળ એવી પ્રિયારૂપી જ્વાળા કમળના પત્ર જેવી શ્યામ કાન્તિવાળા કટાક્ષરૂપી ધૂળસમૂહને બહાર કાઢે છે તથા ઘણા વિકારને કરનારા વિષયોરૂપી અંગારાઓ અંગને બાળી નાંખે છે તેવા આ સંસારસ્વરૂપ અગ્નિમાં કયે સ્થળે સુખની સુલભતા છે? કયાંઈ નથી.”

વિવેચન—હે આત્મા ! આ પ્રત્યક્ષ દેખાતો સંસાર જ જેનું શરીર છે, એવા અગ્નિને વિષે એટલે સંસારરૂપી અગ્નિને વિષે સુખ કયે કેકાણે સુલભ છે? કેઈ પણ સ્થાને સુખ છે જ નહિ કેમકે જે સંસારરૂપી અગ્નિમાં ભોગની અભિલાષારૂપ સંતાપવડે-ઉષ્ણતાવડે ચપળ અથવા વિસ્તીર્ણ એવી સ્ત્રીરૂપી જ્વાળાની ઉન્નત શિખા રહેલી છે. સ્ત્રીઓ ઘણા વિકારને ઉત્પન્ન કરનાર હોવાથી જ્વાળા જેવી કહી છે. સ્ત્રીરૂપ જ્વાળા શ્યામ કમલના પર્ણ જેવી શ્યામકાન્તિવાળા કટાક્ષરૂપી સ્ત્રીઓના કુટીલ નેત્રના પ્રાંત-ભાગરૂપી ધૂમાડાના સમૂહને-ગોટાને મૂકે છે અર્થાત્ તેવા ધૂમાડાવડે પ્રાણીને અંધ કરે છે. સ્ત્રીઓના સૌંદર્યથી મોહ પામેલા મનુષ્ય અંધ જ બની જાય છે, તેથી તેના કટાક્ષને

ધૂમ્રની ઉપમા આપી છે. તથા જેમણે ઘણા વિકારો ઉત્પન્ન કર્યાં છે એવા ઇંદ્ર અને અનિષ્ટ શબ્દાદિક વિષયોરૂપી અંગારા ઇંદ્રિયોના સમૂહરૂપ અંગોને-અવયવોને બાળે છે-ભસ્મસાત્ કરે છે માટે સંસાર ખરેખર પ્રત્યક્ષ અગ્નિરૂપ છે.

આ સંસાર હિંસાનું સ્થાન-કસાઈખાનું છે.

“અહો ! મહાખેદની વાત છે કે-આ સંસાર મહાભયંકર હિંસાનું સ્થાન છે કેમકે તેમાં સ્ત્રી, પુત્રાદિકના સ્નેહથી રચેલા પાશને ગળામાં બાંધીને અત્યંત દુઃખાર્ત્ત અને સ્વભાવથી જ દીન એવા પ્રાણીરૂપી પશુઓ શબ્દાદિક વિષમ વિષયોરૂપી ઘાત કરનારા સુભટોવડે પીડા પામે છે.”

વિવેચન—હે જીવ ! મહા અઘટિત ખેદ-કારક એ છે કે-આ સંસાર મહાભયંકર હિંસાનું સ્થાન છે કેમકે સૂના સ્થાનને (પશુઓનું કતલખાનું) વિષે સ્ત્રી અને પુત્ર પરના સ્નેહ-રાગરૂપી તંતુઓવડે રચેલા પાશને-મજબૂત દોરીને ગળામાં નાંખીને-બાંધીને-પ્રકૃતિથી જ કૃપણ એટલે અસાર પદાર્થ ઉપર પણ અત્યંત મોહ બાંધેલો હોવાથી તુચ્છ અથવા દીન એવા જીવોરૂપી બકરાં વિગેરે તુચ્છ પ્રાણીઓ નાના પ્રકારની વ્યથાથી પીડા પામ્યા છતાં અતિ ભયંકર દુઃખરૂપ રૂળને આપનારાં પૂર્વે કહેલા શબ્દાદિક વિષયોરૂપી ઘાત કરનારા સુભટોવડે પીડાય છે-અનેક જન્મ-મરણોથી કષ્ટ પામે છે, જેથી આ સંસાર હિંસાનું સ્થાન જ છે.

આ સંસાર રાક્ષસરૂપ છે.

“આ સંસાર રાક્ષસરૂપ છે કેમકે અવિદ્યા-અજ્ઞાનરૂપી રાત્રિમાં ચાલે છે, મસ્તક ઉપર ભયંકર કષાયોરૂપી સર્પના સમૂહને વહન કરે છે-ધારણ કરે છે, ગળામાં વિષયોરૂપી અસ્થિ-સમૂહને નાંખે છે, તથા કામદેવરૂપી કુટીલ

વિશ્વધર્મ બનવા યોગ્ય જૈન ધર્મ

(ગતાંક પૃષ્ઠ ૧૮૨ થી ૩૩૨)

લેખક :—રા. રા. વકીલ ન્યાલય'દ લક્ષ્મીચંદ, બી.એ., એલ.એલ. બી. સાદરા.

આધુનિક સમયમાં વર્તતા તમામ ધર્મના સિદ્ધાંતોની નિષ્પક્ષ બુદ્ધિથી મીમાંસા કરતાં-તેના અનુયાયીઓના વર્તનને સફવર્તન અને સદાચારની વિશુદ્ધ કસોટીએ કસ મૂકતાં-જૈન ધર્મના સિદ્ધાંતો સર્વમાન્ય વિશ્વધર્મ બનવા યોગ્ય જૈન ધર્મના દાવાને ઘણે અંશે પુષ્ટિ આપતા જણાય છે. આવા મહત્વના પ્રશ્નની વિચારણામાં મર્યાદિત-સંકુચિત દષ્ટિને લેશ માત્ર સ્થાન નથી, પરંતુ તેના સુઘટિત ઉકેલ માટે તો સર્વદેશીય અને સમન્વય સાધક વિશાળ દષ્ટિની અને ભાવનામય-ગગનવિહારી ઉદાર દિલની જ જરૂર છે. **યુક્તિમત્ વચનં यस્ય તસ્ય કાર્યઃ પરિગ્રહઃ**ના સિદ્ધાંતને અનુસરનારા મહાનુભાવ પુરુષો જ તુલનાત્મક દષ્ટિ-પૂર્વકના જુદા જુદા ધર્મશાસ્ત્રોના પરિપક્વ અભ્યાસથી જ યોગ્ય નિર્ણય કરી શકે તેમ છે.

મુખવાળો તે ભવ રાક્ષસ મહાદોષોરૂપી દાંતોને પ્રગટ કરે છે-દેખાડે છે; માટે આવો સંસાર-રૂપી રાક્ષસ વિશ્વાસ રાખવા યોગ્ય નથી. ”

વિવેચન—હે પ્રાણી ! આ સંસાર રાત્રિચર એટલે રાત્રિને વિષે જામણ કરનાર રાક્ષસ જ છે, કેમકે તે રંકથી રાજ સુધી સર્વતુલ્ય લક્ષણ કરનાર છે તેથી તે વિશ્વાસ રાખવા યોગ્ય નથી. વળી તે ભવ રાક્ષસ અજ્ઞાન દશા-રૂપી રાત્રિમાં સ્વેચ્છાએ ફરે છે. દુષ્ટોને અંધ-કાર જ ઈષ્ટોના સાધક હોય છે માટે અજ્ઞાન-રૂપ રાત્રિચરપણું કહ્યું છે તે રાક્ષસ મસ્તક પર વિષમ-ભયંકર એટલે જેનો વિષમ વેગ ઉતરી ન શકે તેવા ક્રોધાદિક કષાયોરૂપી સર્પોના સમૂહને ધારણ કરે છે. કષાયવાળાને જ સંસાર

ચાર સંજીવની ન્યાયની દષ્ટિએ, આપણા મહાન સૂરિસમ્રાટોએ, મુનિપુંગવોએ, પ્રસિદ્ધ વ્યાખ્યાનવાચસ્પતિઓએ ઘણી ઘણી ઉપયોગી શક્તિઓનો, દ્રવ્યનો અને સમાજ શાંતિનો સર્વનાશ નોતરતી તિથિચર્યા જેવા સામાન્ય અને ક્ષુદ્ધક પ્રશ્નોની અનિચ્છનીય ચર્યામાંથી પીછેહઠ કરી, જૈન ધર્મના સર્વમાન્ય અને અપૂર્વ સિદ્ધાંતોને નવચુગળા જમાનાને અનુકૂળ અને ગ્રાહ્ય થઈ પડે તે પદ્ધતિએ, શિષ્ટ ભાષામાં સવિસ્તર વિવેચન સાથે જનસમાજ સમક્ષ સર્વ ધર્મના સિદ્ધાંતોના તુલનાત્મક અભ્યાસપૂર્વક આગળ કરવા કટિબદ્ધ થવું નોંધ્યું.

પરમોપગારી તીર્થંકર ભગવાન અને કેવળ-જ્ઞાની મહાત્માએ તેમજ ગણધર મહારાજઓથી માંડીને તેમની પછીના જમાનામાં થઈ ગયેલ શાસ્ત્ર-વિશારદ જૈનાચાર્યોએ પ્રત્યેક વિષયમાં

દુઃખપ્રદ થાય છે. તથા વિષયોરૂપી અસ્થિની માળાને ગળામાં ધારણ કરે છે. વિષયી પુરુષોને જ સંસાર ગળે લાગેલો છે. તથા તે જીવ-હિંસા મોટા આરંભો અને પરસ્પરીગમનાદિક નરક ફળને આપનારા મહાદોષોરૂપી દાંતોને પ્રગટ કરે છે. એટલે કે વિકરાળ રૂપ દેખાડવા માટે મુખ ઉઘાડીને દેખાડે છે તથા તે વક્ષ એટલે વિષમ સ્વભાવને લીધે વિકરાળ-ભયંકર કામદેવરૂપી મુખને ધારણ કરે છે. અલક્ષ્ય લક્ષણાદિ અનાચારનું આચરણ કરવામાં કામ-દેવ જ મુખ્ય હેતુ છે, માટે તેને મુખની ઉપમા આપી છે. આવા પ્રકારનો ભવરાક્ષસ વિશ્વાસને યોગ્ય નથી. [આહુ

વિશ્વધર્મ યનવા યોગ્ય જૈનધર્મ.

સ્વ

૧૯૭

પરમ નિપુણતાપૂર્વક જૈન ધર્મના સિદ્ધાંતોને એવી રીતે પ્રતિપાદન કરેલ છે કે જૈનેતર વિદ્વાનોને પણ તે અપૂર્વ પ્રકાશ પાડતા-પ્રેરણાદાયી થઈ પડે છે. હુઝનો વિષય એ જ છે કે અન્ય બાબતોમાં કદાચ હવશાત ભરાઈ પડેલ આપણા આચાર્યો જૈન-ધર્મના અપૂર્વ સિદ્ધાંતોના યોગ્ય પ્રચાર માટે જોઈએ તેટલો ઊંચ પ્રયાસ કરતા જણાતા નથી અને સમાજને કુસંપ-કલેશથી ઉદ્ધવતા વિનાશની ગતિ તરફ જ ધસી જતા જણાય છે. કવચિત્ જૈનેતર વિદ્વાનોની કસાયેલી કલમથી, જૈન ધર્મના સિદ્ધાંતોને અપૂર્વ ઉત્સાહથી પ્રતિપાદન કરતા જોઈએ છીએ ત્યારે આપણા જેવા સામાન્ય અભ્યાસીઓને ગૌરવ ધારણ કરવાનું મન થાય છે અને આપણા માન્યવર આચાર્યો (જેમની સંખ્યા સમાજના સદ્ભાગ્યે ૭૦-૭૫ ઉપર થવા જાય છે) પૈકીના થોડા ઘણા શાસ્ત્રના પ્રખર અભ્યાસીઓ આ વિષયમાં પોતાના અમૂલ્ય વખતનો સદુપયોગ કરતા રહે તેવી ભાવના અને તમન્ના જાગૃત થાય છે. આવી ભાવના સફળ થાય તો વિષયની પુષ્ટિ માટે વધારે દલીલો આગળ કરવાની જરૂર રહે નહીં.

જૈન ધર્મના અપૂર્વ સિદ્ધાંતો અને ધર્મ-ભાવનાઓમાં કોઈ કોઈ તો એકાકીપણે પણ એટલી બધી પ્રબળ અને પ્રભાવશાળી, રોચક અને આકર્ષક જણાય છે કે ઘડીભર અન્ય બાબતો બાબુ ઉપર રાખીએ તો પણ તે આગળ જણાવી ગયા મુજબના દાવાને તે ઘણે અંશે પુષ્ટિદાયક થઈ પડે તેમ છે.

પૂર્વકાલીન પ્રખર જૈન ધર્માચાર્યોએ સર્વ ધર્મના સિદ્ધાંતો માટે સાપેક્ષ દષ્ટિપૂર્વક-સમન્વય વૃત્તિથી કરેલ વિવેચન વાંચવાની તક મળે છે ત્યારે આપણને ધર્મનું ખરું સ્વરૂપ સમજાય છે. ખરેખરા સમ્યક્દષ્ટિને મિથ્યાદષ્ટિના શાસ્ત્રો

પણ સમ્યક્રૂપે પરિણમે છે એવું શાસ્ત્રીય કથન ઉપરોક્ત મહાપુરુષો ફલિતાર્થ કરતા જણાય છે. અને હાલના જમાનામાં આવા મહાપુરુષોની આપણને ખરી જરૂર જણાય છે. વચનમાં અને લખાણમાં પરમ શિષ્ટતાઓ, અભિનંદનીય માધ્યસ્થવૃત્તિ જાળવવા ઉપરાંત સંગીન અને સચોટ દલીલ આગળ કરવાની શક્તિ ધરાવનાર શાસ્ત્ર ધર્મના સિદ્ધાંતોનો જેટલો પ્રચાર કરી શકે છે તેની આગળ કલેશપ્રિય-લેભાગુ લેખકોનો પ્રયાસ કંઈ ગણતરીમાં જ નથી.

શંકર ભગવાનનો અવતાર ગણાતા પ્રખર વિદ્વાન શંકરાચાર્ય પણ જૈનધર્મના અપૂર્વ સિદ્ધાંતરૂપ મનાતા અનેકાંતવાદને તેના ખરા સ્વરૂપમાં સમજી શકેલ નહીં અને ‘ સ્યાદ્ અસ્તિ નાસ્તિ ’ જેવા શબ્દપ્રયોગથી શુન્ચવણમાં પડી તેને શંકાવાદ તરીકે માની લઈ તેનો યોગ્ય સામનો કરવામાં નિષ્ફળ ગયેલ. તેવો અનેકાંતવાદ-સ્યાદ્વાદ એક જ વસ્તુને જુદી જુદી અપેક્ષાએ અનેક રીતે જોવાનું ફરમાવે છે અને વીતરાગ-પ્રણીત જૈનધર્મમાં તેનું કંઈક અપૂર્વ સ્થાન છે. અનેકાંતદર્શનમાં જુદા જુદા સર્વ દર્શનોનો સમાસ થઈ શકે છે.

(આ બાબતમાં વધારે વિવેચન માટે જુઓ વિદ્વાન મુનિમહારાજશ્રી પુણ્યવિજયજીનો “ જૈન દષ્ટિની મહત્તા ” ઉપરનો લેખ-આત્માનંદ પ્રકાશ પુ. ૧, પૃ. ૨૮).

આ રીતે વીતરાગપ્રણીત જૈન દર્શનને અનેકાંતવાદ-કર્મ, તેનાં ભેદ, પ્રભેદ, કર્મપ્રકૃતિ ઉદય-ઉદીરણ, સત્તા-સ્થિતિ વિગેરે વિષયોનું સવિસ્તર વિવેચન, પુનર્જન્મ-જન્માંતરનો સિદ્ધાંત-સકળ કર્મનો ક્ષય થતાં મુક્તદશા ભોગવતા પરમાત્મા ને જગતકર્તૃત્વથી ઊભા થતાં ઉપાધિ અને દોષમાંથી મુક્ત રાખતો સિદ્ધાંત, નાસ્તિકતાના આરોપમાંથી બચાવી લઈ મૂર્તિ-પૂજને સર્વ રીતે પુષ્ટિ આપતો પરમ પુનિત

ભક્તિમાર્ગ, જ્ઞાનમાર્ગ, નિર્જરાપ્રેરક તપશ્ચર્યા-પર્વાધિરાજ પર્યુષણ પર્વ પ્રસંગની વિશ્વબંધુ-ત્વની લાવનાને રીતે પુષ્ટિ આપતી અનેક અલેદ અને અપૂર્વ ક્ષમાપના પ્રવૃત્તિ (ખમતખામણા-વર્ષભરમાં થયેલ દોષ અને અપરાધ માટે માપ્રી મેળવવી અને અન્યને આપવી), પ્રતિ-દિન સવાર-સાંજ કરવામાં આવતી પ્રતિક્રમણ ક્રિયા-થઈ ગયેલ પાપકર્મની સરળતાપૂર્વક કબૂલત અને તેને માટે શુદ્ધ દિલનો પશ્ચા-ત્તાપ, મિત્તિ મે સંવબૂએસુ વેરં મજ્જન કેણુઈ જેવા સૂત્રો આગળ કરતી મૈત્રી-પ્રમોદ-કરુણા અને મધ્યસ્થની પોષક લાવનાઓ-પરમ આલં-બનરૂપ સામાયિક અને પૌષધની ક્રિયા, દેશ-વિરતિ અને સર્વવિરતિપણાના ધર્મો, ગૃહસ્થ-જીવનને અજવાળતા માર્ગાનુસારીના પાંત્રીશ યુણો, અહિંસા પરમો ધર્મો જેવો પ્રાયમિક-સર્વમાન્ય સિદ્ધાંત, જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્રરૂપ રતન-ત્રયીની લાવના, ધર્મરૂપ રાજ્યમહેલને ટકાવી રાખતા દાન, શીલ, તપ અને લાવરૂપી આધાર-સ્થંભોની કદપના, સાચું સ્વરૂપ, જ્ઞાનરહસ્ય વગેરે વગેરે અનેકાનેક બાબતો એટલી બધી લાવવાહી-કાર્યસાધક અને સિદ્ધિદાયી તરી આવે છે કે તે બધી સમુચ્ચય રીતે પ્રસ્તુત દાવાને ઘણી મજબૂત પુષ્ટિ આપી રહેલ છે.

ઉપર જણાવેલ પ્રત્યેક વસ્તુનું સવિસ્તર વિવેચન નિરનિરાંળા સ્વતંત્ર લેખનો વિષય થઈ પડે તેમ છે; એટલું જ નહીં પરંતુ સિદ્ધ-હસ્ત શાસ્ત્રવિશારદ લેખક જ તેને પૂરેપૂરો ધનસાક્ષ આપી શકે તેમ છે. એટલો વખત અને સ્થળસંકોચના કારણે તેનો માત્ર અંગૂલી-નિર્દેશ કરી સંતોષ ધારણ કરવો પડે છે.

ઐશ્વર્ય, મદ અને રાજ્યસત્તા લોભની આંધિનો વિલય થતાં પ્રજાશાસનવાદ-સમાજ-વાદ અને વિશ્વબંધુત્વની લાવનાના સિદ્ધાંતો સર્વત્ર પ્રચાર પામશે અને અખિલ વિશ્વમાં

શાંતિ અને સુલેહનું સામ્રાજ્ય પ્રવર્તશે ત્યારે વિશ્વધર્મની સ્થાપના માટેનો ઉત્કટ પ્રશ્ન સર્વ કોઈ પ્રાજ્ઞ વિચારકોના હૃદયમાં અપૂર્વ તાલા-વેલી જગવશે અને કોઈ સમર્થ નવયુગ પ્રવ-ર્તક-યુગપ્રધાન મહાનુભાવ પુરુષનું પ્રાદુર્ભૂતત્વ આપણી પુનિત મહત્ત્વાકાંક્ષાઓને સફળ કરવા શક્તિમાન થશે એવી લાવના સેવવી અસ્થાને નથી.

અત્યારે તો દુનિયાભરના આગેવાન રાજ-પુરુષો અને સત્તાલોભી દેશનાયકો ક્ષણિક ઐહિક સુખની પ્રાપ્તિ માટે સંહારક શક્તિનું તાંડવ-નૃત્ય ઉઘાડી આંખે ભેઈ રહેલ છે. નિર્બળ અને પરાધીન પ્રજાને ગુલામીદશામાં રખડતી રાખી પ્રત્યેક બાબતમાં પોતાની શોષણનીતિના અમલમાં પૂરબહારથી મહાલી રહ્યા છે. ઘડીભર કુદરત પણ તેમને મદદ કરતી જણાય છે, છતાં પણ ઘોર અંધારી રાત્રિ પછી દિવસ અને દિવસ પછી રાત્રિનો અવિરત ક્રમ ચાલ્યો આવે છે તેમ પાપ કર્મને પણ વિશ્રામ મળશે અને સમસ્ત પ્રજાગણનું પુણ્યબળ બચત થતાં સંહારક શક્તિ અદૃશ્ય થશે. ધર્માચાર્યો પણ પોતાની ફરજ અને સમાજ પ્રત્યેની જવાબદારી ભૂલી અંદર અંદરના કલેશ-કુસંપ અને ઝગડાઓને પ્રોત્સાહન આપી રહેલ છે અને તેમના દૃષ્ટિરાગી અનુયાયીઓ તેમને વિઘાતક કાર્યમાં કેવળ સ્વાર્થ અને અધશ્રદ્ધાના વેગમાં તણાઈ મદદ કરી રહેલ છે તેવી પરિસ્થિતિનો સમાજના સદ્ભાગ્યે અંત આવશે.

સૌ કોઈ અને ખાસ કરીને દેશનેતાઓ અને ધર્માચાર્યો વિશ્વશાંતિના ઉદ્દેશ માટેની લાવનાપૂર્વક રચનાત્મક કાર્યમાં-સમાજે જાતિના કાર્યમાં તન, મન અને ધનથી પોતાની સર્વ શક્તિઓનો ઉપયોગ કરતા થઈ જાય અને વિશ્વ-ધર્મની પ્રરૂપણા માટેનો સમય બનતા પ્રયાસે નજીક લાવી મૂકવા શક્તિમાન થાય એ જ અભ્યર્થના.

શ્રી સિદ્ધસ્તોત્ર

રચનાર અને વિવેચક :

ડૉ. ભગવાનદાસ મનઃસુખભાઈ મહેતા એમ. બી. બી. એસ.

(ગતાંક પૃષ્ઠ ૩૬ થી ૩૭)

વસંતતિલકા વૃત્ત

જ્ઞાન-દગાવરણ ને જસ અંતરાય, તે એકી સાથ પછી તત્ક્ષણ ક્ષીણ થાય;
‘ હ્યાં તાલ ગર્ભસૂચિ નાશર્થો જે પ્રકારે, -તે સિદ્ધના ચરણ હો શરણ અમારે ! ૧૯
શબ્દાર્થ:-તે પછી જેના જ્ઞાનાવરણ, દર્શનાવરણ ને અંતરાય, તત્ક્ષણ એકી સાથે ક્ષીણ થાય છે, -ગર્ભસૂચિનો નાશ થતાં જેમ તાલ નાશ પામે છે તેમ, -તે સિદ્ધના ચરણ અમને શરણરૂપ હો !

વિવેચન—

જેવો મોહનીય કર્મનો ક્ષય થાય છે કે તરત જ જ્ઞાનાવરણ, દર્શનાવરણ ને અંતરાય એ કર્મ-ત્રિપુટી એકી સાથે ક્ષય પામે છે. જેમ ગર્ભસૂચિનો નાશ થતાં તાલ નાશ પામે છે, તેમ મોહ નાશ પામતાં જ્ઞાનાવરણાદિ શીઘ્ર નાશ પામે છે; કારણ કે તે કર્મો જેના અવદ્યુભથી-આધારથી ટકી રહ્યા છે તે મૂળ આધારભૂત મોહકર્મનો પરાજય થતાં તે તે કર્મોનું પછી કાંઈ જોર ચાલતું નથી. જેમ કોઈ ઇમારતનો મુખ્ય આધારસ્થંભ તૂટી પડતાં તે ઇમારત પડી જાય છે, તેમ કર્મનો મુખ્ય આશ્રયદાતા-અધર્મનો થાંભલો-મોહ તૂટી પડતાં, તેની આશ્રિત આખી કર્મ ઇમારત પાનાના મહેલની જેમ તૂટી પડે છે.

“ તતોઽન્તરાયજ્ઞાનઘનદર્શનઘનાન્યન્તરમ્ । પ્રહીયન્તેઽસ્ય યુગપત્ત્રીણિ કર્માણ્યશેષતઃ ॥

ગર્ભસૂચ્યાં વિનષ્ટાયાં યથા તાલો વિનશ્યતિ । તથા કર્મક્ષયં યાતિ મોહનીયે ક્ષયં ગતે ॥

—શ્રી તત્ત્વાર્થસાર

“ આ કર્મ ક્ષય થયા વિના જ્ઞાનાવરણાદિ કર્મ સંપૂર્ણપણે ક્ષય થઈ શકતાં નથી. જે કે ગણિતમાં પ્રથમ જ્ઞાનાવરણાદિ કર્મો કહ્યાં છે; પણ આ કર્મની ધણી મહત્વતા છે, કેમકે સંસારના મૂળભૂત રાગદ્વેષનું આ મૂળ સ્થાન હોવાથી ભવબ્રમણ કરવામાં આ કર્મની મુખ્યતા છે; આવું મોહનીય કર્મનું બળવાનપણું છે, છતાં પણ તેનો ક્ષય કરવો સહેલ છે; એટલે કે જેમ વેદનીયકર્મ વેદા વિના નિષ્ફળ થતું નથી તેમ આ કર્મને માટે નથી. ” ઇત્યાદિ.

—શ્રીમદ રાજચંદ્ર

આમ મોહનીયનો* ક્ષય કરી જેણે જ્ઞાનાવરણાદિ ક્ષય કર્યાં, તે સિદ્ધના ચરણનું અમને શરણ હો ! અને પછી—

* મોહનીય કર્મ ક્ષય થતાં જ્ઞાનાવરણાદિ ક્ષય કેમ થાય છે ? તે માટે પરમતત્ત્વરહસ્યવિદ્, શ્રીમદ્ અમૃતચંદ્રાચાર્યજી આ પ્રમાણે ખુલાસો કરે છે:—

“ સત્યં કિન્તુ વિશેષોઽસ્તિ પ્રોક્તકર્મત્રયસ્ય ચ । મોહકર્માવિનામૂતં બન્ધસત્ત્વોદયક્ષયમ્ ॥

તથથા બધ્યમાનેઽસ્મિન્નદ્વન્ધો મોહબન્ધસાત્ । તત્ત્વે સત્ત્વમેતસ્ય પાકે પાકઃ ક્ષયે ક્ષયઃ ॥ ”

શ્રીપંચાધ્યાયી

સર્વજ્ઞ સર્વદર્શી વીતરાગ ભાવે, ચારે અધાતિ પણ અંતસમે ખપાવે;
જે ઉત્તરોત્તર ચઢ્યા ગુણશ્રેણી દ્વારે, તે સિદ્ધના ચરણ હો શરણુ અમારે ! ૨૦

શબ્દાર્થ:—વીતરાગભાવે કરીને જે સર્વજ્ઞ સર્વદર્શી થઈ, અંતસમે ચારે ય અધાતિ કર્મને પણ ખપાવે છે, અને આમ જે ઉત્તરોત્તર ગુણશ્રેણીએ ચઢ્યા છે તે સિદ્ધના ચરણ અમને શરણુરૂપ હો !

વિવેચન—

ઉપર કહ્યું તેમ ભગવાન મોહનીયનો ક્ષય કરી વીતરાગભાવ પામ્યા, એટલે યથાખ્યાત ‘આત્મચારિત્ર’ પામ્યા, જેવું આત્મસ્વરૂપ ખ્યાત છે—પ્રસિદ્ધ છે તેવું સ્વરૂપાચરણરૂપ શુદ્ધ ચારિત્ર પ્રસિદ્ધ કર્યું. આમ શુદ્ધ આત્મદર્શન, શુદ્ધ આત્મજ્ઞાન ને શુદ્ધ આત્મચારિત્રરૂપ પરમાર્થ મોક્ષમાર્ગની અભેદ એકતા આત્મામાં પરિણામ પામી, જિનના મૂળ માર્ગની સર્વાંગ સંપૂર્ણ સિદ્ધિ થઈ, એટલે ભગવાન સર્વજ્ઞ સર્વદર્શી થયા, અનંત ચારિત્ર વીર્ય ને અનંત સુખના સ્વામી થયા.

અને આમ ચાર ધાતિકર્મનો ક્ષય થનાથી, ભગવાનને અનંતચતુષ્ટય પ્રગટ્યું. ધાતિ કર્મ આત્માના મૂળ વિશેષ ગુણનો ધાત કરે છે, એટલા માટે તે ‘ધાતિ’ કહેવાય છે. દર્શન, જ્ઞાન, સુખ, સમ્યક્ત્વ ને ચારિત્ર જીવના વિશેષ ગુણ છે. દર્શનાવરણીય કર્મ દર્શનગુણનો ધાત કરે છે, જ્ઞાનાવરણીય જ્ઞાનગુણનો ધાત કરે છે, અંતરાય સુખગુણનો ધાત કરે છે, દર્શનમોહનીય સમ્યક્ત્વનો ધાત કરે છે, ને ચારિત્ર-મોહનીય ચારિત્રનો ધાત કરે છે. આ ધાતિકર્મનો પણ ભગવાને ધાત કર્યો, એટલે અનંત દર્શન, અનંત જ્ઞાન, અનંત સુખ ને અનંત ચારિત્રવિધિ એ અનંતચતુષ્ટય સોળે કળાએ સમુદય પામ્યું, ‘ચૈતન્ય-કમલ પરિપૂર્ણ’ વિકાસ-હાસ ધારણ કરી રહ્યું, શુદ્ધ પ્રકાશભરથી નિર્ભર સુપ્રભાત થયો, સદા અસ્ખલિત એકરૂપ આત્મા આનંદમાં સુસ્થિત થયો, અચલ આત્મજ્યોત ઝળહળી રહી; ‘ભગવાન સાક્ષાત્ ‘વિજ્ઞાનધન’ થયા, ‘આનંદધન’ થયા.’

“ ચિત્પિંડચંડિમવિલાસિવિકાસહાસ-શુદ્ધપ્રકાશમરનિર્ભરસુપ્રભાતઃ ।

આનંદસુસ્થિતસદાસ્ખલિતૈકરૂપ-સ્તસ્યૈવ ત્રાયમુદયત્યચલાચિરાત્મા ॥ ”

—શ્રી અમૃતચંદ્રાચાર્યજીવિરચિત સમયસાર કલશ.

“ નિષ્કારણ કરુણા રસસાગર, અનંત ચતુષ્કપદ પાગી...હો મહિજિન ! ”

—યોગિરાજ શ્રી આનંદધનજી

“ ચાર કર્મ ધનધાતી તે વ્યવસ્થેદ જ્યાં, ભવના ખીજતણો આત્યંતિક નાશ જો;
સર્વ ભાવ જ્ઞાતા દૃષ્ટા સહ શુદ્ધતા, કૃતકૃત્ય પ્રભુ વીર્ય અનંત પ્રકાશ જો...

અપૂર્વ અવસર એવો ક્યારે આવશે ?

“ તે ત્રણે અભેદ પરિણામથી રે, જ્યારે વર્તે તે આત્મારૂપ; મૂળ મારગ સાંભળો જિનનો રે !
તેહ મારગ જિનનો પામિયો રે, કિંવા પામ્યો તે નિજ સ્વરૂપ. મૂળ મારગ સાંભળો જિનનો રે ! ”

—મહાતત્ત્વજ્ઞ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજી

ભગવાન ‘આનંદધન’ દિવ્ય આત્મગુણના આવિર્ભાવથી ‘દેવચંદ્ર’ થયા, અને ધાતિકર્મ-દોષના તિરોભાવથી ‘યશોવિજય’ અન્યા, તો પણ હજી તેમને ‘અધાતિ’ કર્મનો ઉદય અવશેષ

રહ્યો હતો. આત્માના મૂળ વિશેષ ગુણનો ધાત ન કરે. તે ‘અધાતિ’ કર્મ કહેવાય છે; જે કે આ ‘અધાતિ’ કર્મ પણ જીવના સામાન્ય ગુણને તો વધ કરે જ છે. સૌદમ્ય, અવગાહ, અવ્યાબાધ અને અગુરુલધુ એ જીવના સામાન્ય ગુણ છે; તેને વેદનીય આદિ ચાર અધાતિ કર્મ હણે છે: વેદનીય કર્મ અવ્યાબાધ ગુણને હણે છે, આયુઃકર્મ સૌદમ્ય ગુણને હણે છે, નામકર્મ અવગાહ ગુણને હણે છે, ગોત્રકર્મ અગુરુલધુ ગુણને હણે છે. આ વેદનીય આદિ ચાર અધાતિ કર્મ ભગવાનને ક્ષીણપ્રાય છતાં દેહની આયુષ્સ્થિતિ પર્યંત વર્તે છે; ‘સીંદરી બળે પણ વળ ન છોડે’ તેમ આ કર્મ ખોખાડપ આકૃતિ પણેમાત્ર ભગવાનને ઉદયમાં છે, પોતપોતાનો ભાવ ભજવીને, વિદાય થાય છે તો પણ હવે તેમાં કંઈ દમ રહ્યો નથી; જેની દશા દેહાતીત વર્તે છે એવા આત્મારામી પ્રભુને નિશ્ચલ આત્મસ્થિતિમાંથી ચલાયમાન કરવાને તે ખીલકુલ સમર્થ થતા નથી.

“તત્ર ઘાતીનિ ચત્વારિ કર્માજ્યન્યર્થસંશયા । ઘાતકત્વાહુણાનાં હિ જીવસ્યૈવેતિ વાક્સ્મૃતિઃ ॥
તતઃ શેષચતુષ્કં સ્યાત્ કર્માધાતિ વિવક્ષયા । ગુણાનાં ઘાતકા ભાવશક્તેરપ્યાત્મશક્તિમત્ ॥”

—શ્રી અમૃતચંદ્રાચાર્યજીપ્રણીત શ્રી પંચાધ્યાયી

“વેદનીયાદિ ચાર કર્મ વર્તે જહાં, બળી સીંદરીવત્ આકૃતિ માત્ર જો;
તે દેહાયુષ આધીન જેનો સ્થિતિ છે, આયુષ પૂર્ણ મટિયે દૈહિક પાત્ર જો.

અપૂર્વ અવસર એવો ક્યારે આવશે ?”

—શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજી

આ ભવોપગ્રાહી ચાર અધાતિ કર્મને પણ પ્રભુ અંતસમયે ખપાવી નાંખે છે, એટલે મન-વચન-કાયા ને કર્મની સમસ્ત વર્ગણા છૂટી જાય છે, સકળ પુદ્ગલનો સંબંધ તૂટી જાય છે. એક પરમાણુ માત્રની પણ ફરસણા રહેતી નથી; ભગવાન પૂર્ણ, નિષ્કલંક, શુદ્ધચૈતન્યમૂર્તિ બને છે.

“મન વચન કાયા ને કર્મની વર્ગણા, છૂટે જહાં સકળ પુદ્ગલ સંબંધ જો;
એવું અયોગિ ગુણસ્થાનક ત્યાં વર્તતું, મહાભાગ્ય સુખદાયક પૂર્ણ અંબંધ જો.

અપૂર્વ અવસર

એક પરમાણુ માત્રની મળે ન સ્પર્શતા, પૂર્ણ કલંક રહિત અટોલ સ્વરૂપ જો;
શુદ્ધ નિરંજન ચૈતન્યમૂર્તિ અનન્યમય, અગુરુલધુ અમૂર્ત સહજ પદરૂપ જો.

અપૂર્વ અવસર

—શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજી

અને આમ ઉત્તરોત્તર ગુણસ્થાનનાં શ્રેણીરૂપ સોપાનમાલા પર ચઢતાં ચઢતાં ભગવાન મોક્ષ-પ્રાસાદ પર આરૂઢ થયા, સહજ શુદ્ધ આત્મપદને પામી સાક્ષાત્ સહઅત્મસ્વરૂપ બન્યા, ‘અયોગ’ રૂપ પરમ યોગને સિદ્ધ કરી પરમ અયોગિ યોગી થયા.

“અતસ્ત્વયોગો યોગાનાં યોગઃ પર ઉદાહૃતઃ ।

મોક્ષયોજનભાવેન સર્વસંન્યાસલક્ષણઃ ॥”

—શ્રી. હરિભદ્રાચાર્યજીકૃત શ્રી યોગદષ્ટિસમુચ્ચય.

આવા સિદ્ધ ભગવાનના ચરણનું અમને શરણ હો !

(અપૂર્ણ)



.....વર્તમાન સમાચાર.....

નિવૃત્તિપારાયણ શેઠશ્રી ભોગીલાલભાઈ.

કોઇ કોઇ જમાના કે સદીમાં કોઇક સમયગ અને અનુકરણીય પુરુષ જન્મે છે. તેઓની વ્યવહાર, વ્યાપાર વ્યવસાયની પ્રવૃત્તિ એવી સુંદર હોય છે કે જે અન્યને દર્શાવે તથા પડે છે. તેવા પુણ્યશાળી સંજ્ઞન પુરુષ વર્તમાનમાં શેઠશ્રી ભોગીલાલભાઈ મગનલાલ મીલવાળા છે. તેઓની સંજ્ઞનતા, માયા-ગુણ અને અસાધારણ ઉદારતા માટે આ સમાજે તેઓ સાહેબનો માનપત્રદાર સત્કાર કર્યો તે વખતે ઘણું જણાયું છે, લખાયું છે, એટલે માત્ર તેઓ સાહેબે હાલમાં એક સુંદર દર્શાવે જન સમાજને પુરું પાડ્યું છે તે જ હકીકત બતાવાય છે. ચાલીશ ચાલીશ વર્ષ સુધી મીલ ઉદ્યોગમાં પ્રવૃત્ત રહી, લક્ષ્મી, યશ અને ગારવતા પ્રાપ્ત કરી, પરંતુ હજી પણ મીલ ઉદ્યોગના ધંધામાં સારી રીતે કેટલાક વર્ષો કામ કરી શકે તેમ તેઓશ્રી હોવા છતાં, મીલ ઉદ્યોગના ધંધામાંથી નિવૃત્તિ લઇ પોતાના સુપુત્ર શેઠ રમણિકલાલભાઈ કે જેઓ પોતાના પૂજ્ય પિતાની નિશાએ રહી સાત વર્ષ થયા મીલ ઉદ્યોગની તાલીમ લઈ રહેલ છે, તેમને પોતાના સ્થાન ઉપર (ખે મીલના જનરલ મેનેજર તરીકેની રાજ્યના અમલદારો, વ્યાપારીઓ અને મીલના સ્ટાફ સમક્ષ જાહેર રીતે એક મેલાવડો કરી નિમતોક કરે છે સુપ્રત કરે છે તે રીતે પોતે નિવૃત્ત અને છે, અને ધર્મની તથા જન સમાજની સેવા કરવા અને આત્મ કલ્યાણ સાધવાં, હવે પછીની જીંદગીમાં મનુષ્ય જન્મને સાર્થક કરવા માટે એક જાહેર મેલાવડો વૈશાખ શુદ્ધ ૧૨ શુક્રવાર તા. ૫-૫-૪૪ ના રોજ શ્રી મહાલક્ષ્મી મીલના યોગાનમાં કરવામાં આવ્યો હતો.

પ્રથમ તેમના સેક્રેટરી શ્રીયુત ખારા સાહેબે

બહાર ગામના શુભાશિષના સંદેશાઓ વાંચી સંભળાવ્યા અને વિવેચન કર્યા બાદ શેઠ સાહેબ ભોગીલાલભાઈએ પોતાનું વક્તવ્ય નીચે મુજબ રજુ કર્યું હતું.

મીલ લાઇનમાં મને લગભગ ૪૧ વરસ થયાં અને ભાવનગરમાં આવ્યે ૧૨ વરસ થયાં. ઇશ્વર કૃપાથી અને ખાસ કરીને મીલના ઓફીસરો તથા અન્ય સ્ટાફના સહકારથી હું આજે મારો ચાજ મારા પુત્ર ચી. રમણીકલાલને સોંપવા ભાગ્યશાળી થાઉં છું. મને કામનો થાક લાગ્યો નથી, તેમ કંટાળ્યો પણ નથી, પરંતુ પુત્રને પોતાની જવાબદારીનું સંપૂર્ણ જાન રહે તેટલાજ કારણથી તેના ઉપર આ બોલો નાખું છું તેને હું છેલ્લાં સાત વરસથી કામકાજની તાલીમ આપું છું. અને તે કેવી રીતે તેની ફરજ અદા કરે છે તે જાતે જોવાની ઇતેજારી હોવાથી અને મારી સાથે શેઠ ધરમદાસ પણ સંમત થવાથી આજથી હું મીલના સક્રીય કામકાજમાંથી નિવૃત્ત થાઉં છું. થોડા વખત ઉપરજ મેં અહીં જ મારા પુત્રને મારા મીલનાં સ્ટાફનાં માણસો માટેના મારા વિચારો જણાવ્યા હતા, તે વખતે મેં ભારપૂર્વક કહ્યું હતું કે અને ત્યાં સુધી સ્ટાફનાં માણસોમાં ફેરફાર કરવો નહીં. સાધારણ જૂલો લાગે તો પણ તેમને પ્રેમથી, સમજાવી સુધારવા પ્રયત્ન કરવો. કોઇ ગંભીર કેશમાં જવાબદાર માણસને બદલાવવાની જરૂર પડે તો પણ પુરતો વિચાર કરી પોતાના વિશ્વાસના એક બે ઓફીસરોની સલાહ લઇનેજ ફેરફાર કરવો, આ વસ્તુ ઉપર હું ફરી ભાર મુકું છું અને મને ખાતરી છે કે મારા વિચારો સાથે તે પણ સંમત થશે. મારા જાતી અનુભવથી મને લાગ્યું છે કે મેનેજમેન્ટ કરનારે પોતાના

દાનવીર જીન નરરત્ન



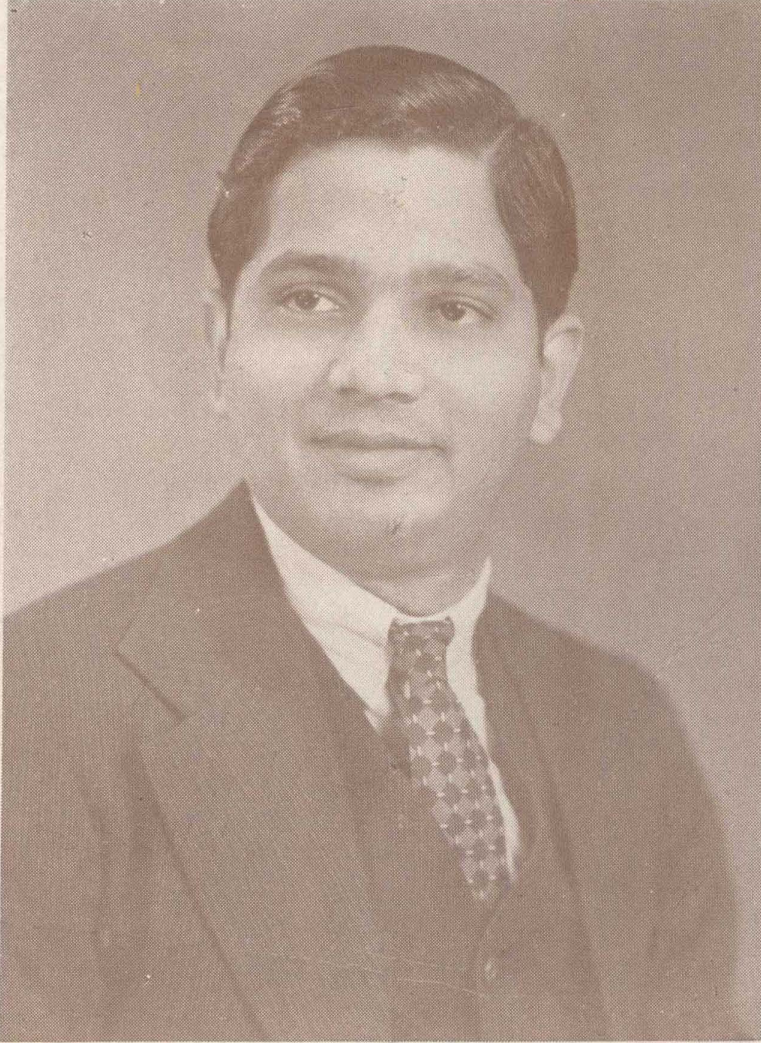
નિરંજન સ્તુતિયો

નિવૃત્તિપરાયણ શેઠ શ્રી ભોગીલાલભાઈ મગનલાલ મીલવાળા

શ્રી મહોદય પ્રેસ-ભાવનગર.



આ સભાના નવા થયેલા માનવંતા પેટ્રન સાહેબ
મીલઉદ્યોગનિષ્ઠાત અને લોકપ્રિય સજ્જન નરરત્ન



નિરંજન સ્ટુડીયો

શેઠ શ્રી રમણીકલાલભાઈ લોગીલાલભાઈ મીલવાળા



શ્રી મહોદય પ્રેસ-ભાવનગર.

સ્ટાફમાં જરાપણ અસંતોષ ન થાય તેની પુરી કાળજી રાખવી. મીલ લાઇનમાં મેં ૪૧ વરસો કાઢ્યાં, પરંતુ મને લાગે છે કે અત્યાર સુધીની ટેકસ્ટાઇલ ઇન્ડસ્ટ્રી અને હવે દુનીયાની બદલાતી પરિસ્થિતિની જે ઇન્ડસ્ટ્રી હશે તેમાં આસ્માન જમીનનો ફરક હશે. એટલે છેલ્લામાં છેલ્લી શોખખોળ ઉપર અને દિનપ્રતિદિન સુધારા થાય તે ઉપર સફળ થવા ઇચ્છનાર મીલ ઉપર એક મેનેજરે પુરતું લક્ષ આપવું પડશે. જ્યાં સુધી શીખવાનો અને જાણવાનો અવકાશ છે ત્યાં સુધી કેવળ મીલનું ચીંતવન રાખી મીલ કેમ પ્રથમ પંક્તિમાં આવે તેનું જ મનન કરવાનું હું આંહી ખાસ જણાવું છું. મારા ઓફીસરો, તથા સ્ટાફ તરફથી જેવો મને સહકાર મળતો તેવો જ બલકે તેથી વધારે સહકાર મારા પુત્રને મળશે તેવી મને સંપૂર્ણ ખાત્રી છે. પિતા પુત્રને આજ આપે તેનાથી બીજો વધારે આનંદ હોઈ શકે નહિ. પણ મારો આ આનંદ કાયમ રહે તેવી કાર્યદક્ષતા મારો પુત્ર ખતાવે તેજ અભિલાષ છે. અંતમાં એક વસ્તુ ન કહું તો મારી ફરજ ચુક્યો ગણાઉં. મને મારી કારકીર્દીમાં ભાવનગર રાજ્ય તથા રાજ્યના અમલદાર સાહેબો તરફથી મીલના કામકાજમાં સહાય સાથ મળતો રહ્યો છે અને ગમે તે વખતે ગમે તેની પાસે સહાય માગી હોય ત્યારે તુરંતજ મળી છે, જેને માટે રાજ્યનો તેમજ અમલદાર સાહેબનો આભાર માનું છું. ભાવનગરના પ્રમુખજનો તરફથી પણ મેં તો પ્રેમજ અનુભવ્યો છે તેઓએ મને પોતાનો જ ગણ્યો છે અને ભાવનગરના આ વિશિષ્ટ ગુણે મને ઘણો જ આકર્ષ્યો છે. અત્રે બધાનો આભાર માનવાની ફરી તક લઉં છું.

ત્યારબાદ તેમના સુપુત્ર હવે પછી બન્ને મીલના જનરલ મેનેજર શેઠશ્રી રમણિકલાલભાઈએ પોતાનું વકતવ્ય રજુ કર્યું હતું.

આજે મારા પિતાશ્રી મારા પર ગંભીર જવાબદારી નાખે છે. હું સારી રીતે જાણું છું કે મીલનું સુકાન સંભાળવું એ નાની સુની વાત નથી, પરંતુ

મને મીલના ઓફીસરોનો તથા સ્ટાફનો છેલ્લો સાતેક વરસનો પરિચય છે; એ ઉપરાંત મારા પિતાશ્રીની મને સલાહ મળતી રહેશે તેથી આ જવાબદારી ઉપાડવાની હામ બીડું છે. મહુમ શેઠશ્રી હરગોવિન્દાસ શેઠ મને પોતાનો ત્રીજો પુત્રજ ગણતા અને મારા ઉપર તેવીજ લાગણી રાખતા. શેઠશ્રી ધરમદાસ શેઠ પણ મને પોતાનો નાનો ભાઈજ ગણે છે. શેઠશ્રી ધરમદાસ શેઠે મને આ જવાબદારી સંભાળવાની તક આપી તે માટે હું તેઓશ્રીનો ધણો આભારી છું. મારા પિતાશ્રીએ જેમ મહુમ શેઠશ્રી હરગોવિન્દાસ શેઠને મીલની સઘળી ચીન્ટામાંથી મુક્ત રાખ્યા હતા તેમ હું પણ શેઠશ્રી ધરમદાસ શેઠને મીલની ઉપાધીમાંથી મુક્ત રાખું અને તેઓશ્રીના વિશ્વાસને પાત્ર રહું તેવો સતત પ્રયત્ન કરીશ અને પરમાત્મા મારા યત્નોમાં સહાય આપે તેવી પ્રાર્થના છે. મારા પિતાશ્રીએ મને જે સલાહો આપી છે તેનો હું જરૂર અમલ કરીશ અને તેઓશ્રીએ મારામાં જે વિશ્વાસ મૂક્યો છે, તેને લાયક થવા મહેનત કરતો રહીશ. મીલના સ્ટાફ મને જે માન આપ્યું છે તે માટે તેમનો તથા આપ સર્વેએ આંહી પધારવા જે તરફી લીધી તે માટે આપ સર્વેનો આભારી છું.

ત્યારબાદ ગાંધી વલ્લભદાસ ત્રિભુવનદાસે સમયને અનુસરતું પોતાનું વ્યક્તવ્ય રજુ કરતાં જણાવ્યું કે—

માનનીય અધિકારી વર્ગ, વ્યાપારી બંધુઓ અને અન્ય બંધુઓ આજે શેઠશ્રી ભોગીલાલભાઈની જેમ આપણે પણ આનંદનો પ્રસંગ છે; કારણ કે શેઠશ્રી ભોગીલાલભાઈ પોતાના સુપુત્રને હવે પછીને માટે ધંધામાં સ્વતંત્ર અને સ્વાશ્રયી બનાવવા માટે એ મીલોના જનરલ મેનેજર બનાવી માલેકી સુપ્રત કરી પોતે નિવૃત્તિ પારાયણ બને છે, કાંઈ સદીમાં સમયજી, અને સર્વને અનુકરણીય દૃષ્ટાંત લેવા જેવા પુરુષ જન્મે છે. તેવા શેઠશ્રી ભોગીલાલભાઈ છે, સોળ વર્ષની ઉંમરે મીલ ઉદ્યોગના ધંધામાં

દાખલ થયા, એકતાલીશ વર્ષ સુધી મીલ ઉદ્યોગમાં પ્રવૃત્તિ કરી મુખ્ય-અમદાવાદ વગેરે શહેરોની જેમ કાઠીયાવાડમાં પણ મીલ ઉદ્યોગને મગરૂરી લેવા જેવું બતાવી આપ્યું તેમજ દિવસાનું દિવસ લક્ષ્મી અને યશ પ્રાપ્ત કર્યો.

લક્ષ્મીને ચંચળ માની, આત્મકલ્યાણાર્થે તેનો સફળ્ય પુષ્કળ કર્યો અને અસાધારણ રીતે સખાવતો કરી દાનવીરપણું પ્રાપ્ત કર્યું. શારીરિક શક્તિ અને મન હજી પણ કેટલાક વર્ષો સુધી-દશ મીલ ચલાવવાની શક્તી ધરાવે તેવી હોવા છતાં, ભૂતકાળના ઇતિહાસમાં જેમ રાજ્યો વૃદ્ધ થતાં પુત્રને ગાદી સોંપી આત્મસાધના કરવા ત્યાગ ધરતા, તેમજ ગૃહસ્થો પણ વૃદ્ધ થતાં કારભાર પુત્રને સોંપી આત્મકલ્યાણ સાધતાં, તેમ શેઠ ભોગીલાલભાઈએ ભૂતકાલીન એક સુંદર દૃષ્ટાંત હાલમાં પુરૂં પાડ્યું છે. એટલે તેઓ સાહેબે કરી બપુયું અને છોડી પણ બપુયું. હવે હું આપ સર્વની પાસે એક અહિંનો જ તાળે દાખલો રજી કરું છું. આ રાજ્યના મુખ્ય અમાત્ય મરહૂમ પટ્ટણી સાહેબ સર પ્રભાશંકરભાઈએ પોતાની વૃદ્ધાવસ્થા થતાં પોતાના સુપુત્ર અને હાલના આ રાજ્યના નામદાર દીવાન સાહેબ આનંદરાયભાઈને પોતાની હૈયાતીમાં મુખ્ય દિવાન પદ ઉપર નિયુક્ત કરી, પોતે દિવાનપદ ઉપરથી નિવૃત્તિ લીધી હતી તેમજ આપણા રાજેશ્રી ભોગીલાલભાઈએ પણ આયુષ્યને અસ્થિર માની શરીર શક્તિ પૂર્ણ હોવા છતાં હવેની જીંદગી આત્મકલ્યાણ માટે જ ઉપયોગી ગણી છે. અમારી સભાના શેઠશ્રી ભોગીલાલભાઈ પેટ્રન સાહેબ છે જેથી અમારી શ્રી જૈન આત્માનંદ સભા પણ તે માટે પોતાનો આનંદ જાહેર કરવા સાથે શેઠ શ્રી ભોગીલાલભાઈ દીર્ઘાયુ થઈ વિશેષ વિશેષ જનસમાજની સેવા કરે, તેમજ રાજેશ્રી રમણીકલાલભાઈ પણ દીર્ઘાયુ થઈ સુખ શાંતિપૂર્વક પોતાના વ્યાપાર મીલ ઉદ્યોગ વગેરે ધંધામાં દિવસાનુંદિવસ વિશેષ વિશેષ પ્રગતિ સાધે, યશ અને લક્ષ્મી પણ વિશેષ મેળવે અને દાનેશ્વરી થઈ

જનસમાજ અને જૈન સમાજમાં એક નરરત્ન થઈ સર્વને એક સુંદર દૃષ્ટાંતરૂપ તેઓ થઈ પડે તેમ પરમાત્માની પ્રાર્થના કરીએ છીએ, હવે એક હકીકત આપની પાસે રજી કરી માગું વક્તવ્ય પુરૂં કરીશ, તે એ છે કે અમારી સભાને આજની ખુશાલી નિમિત્તે શેઠ સાહેબ ભોગીલાલભાઈએ રૂ. ચાર હજારની રકમ બક્ષીસ કરી છે. જેથી અમારી સભા તેઓ-શ્રીનું મુખારક નામ સભાના કોઈ કાયમી કાર્ય સાથે જોડશે અને રાજેશ્રી રમણીકલાલભાઈ અમારી સભાના માનવંતા પેટ્રન થયા તે માટે આનંદ જાહેર કરી સભા તરફથી ઉપકાર માની ખેસી જવાની રજી લઉં છું.

ત્યારબાદ આ રાજ્યના મહેરબાન જ્યુડીશીયલ આસીસ્ટન્ટ રા. રા. મહેરબાન બાસ્કરરાવભાઈ એ પોતાના વ્યક્તવ્યમાં જણાવ્યું કે રાજેશ્રી ભોગીલાલભાઈની જેમ આપણે પણ આનંદનો દિવસ છે, રાજેશ્રી ભોગીલાલભાઈ મિલનસાર અને સન્નજન પુરુષ છે તેમજ રાજ્ય અને રાજ્યના અમલદારો સાથે અત્યાર સુધીમાં બહુ જ મિલનસારપણે કામ લઈ સંબંધ સાચવ્યો છે. તેમની બાબતમાં રા. વલ્લભદાસભાઈએ ઘણી હકીકત કહી છે, એટલે વિશેષ નહિં કહેતાં રા. ભોગીલાલભાઈએ અને રા. રમણીકલાલભાઈ દિર્ઘાયુ થઈ પોતાના મનોરથોમાં ફલીભૂત થાય તેમ આશિરવાદ આપું છું ત્યારબાદ ફલહાર અર્પણ થતાં અદ્યપહાર લઈ મેળાવડો વિસર્જન થયો હતો.

શ્રી તાલધ્વજગિરિમાં શ્રી જૈન બાલાશ્રમની સ્થાપના.

શ્રી તાલધ્વજગિરિ તીર્થનો વહીવટ આચાર્ય મહારાજ શ્રી વિજયનેમિસૂરિશ્ચરજી મહારાજની પ્રેરણાવડે શેઠ ભોગીલાલભાઈ મગનલાલ મીલવાળા, વોરા ખાન્તિલાલભાઈ અમરચંદ બાવનગરના અને વલ્લભદાસ ગુલાબચંદ તથા શાહ પુરૂષોત્તમદાસ માવજી તલાળ એ ચાર ગૃહસ્થોની

કમીટી નીમાતાં તે વહીવટ તે કમીટીએ હાથમાં લીધા પછી વ્યવસ્થિત વહીવટ થવા સાથે પ્રથમ શ્રી જૈન ભોજનશાળાની સ્થાપના કરવામાં આવી. એક જ વર્ષમાં અર્ચ કાઢતા વીશ હજાર રૂપિયાની ખચત થઇ, ત્યારબાદ કેટલાક વખતથી જૈન વિદ્યાર્થીની શિક્ષણ સંસ્થા ખોલવાની જરૂરીયાત કમીટી વિચારતી હતી, દરમિયાન આજે વૈશાક શુદ્ધ ૧૩ ના રોજ શ્રી તાલધ્વજગિરિ તીર્થમાં વરતેજ નિવાસી શાહુ મોહનલાલભાઈ તારાચંદના મુખારક હસ્તે મુંબઈ ભાવનગર તળાબ અને ખીજ ગામોના આમંત્રિત જૈન બંધુઓની હાજરીમાં શ્રી જૈન ખાલાશ્રમનું ઉદ્ઘાટન થયું છે. શેઠ સાહેબ બોગીલાલભાઈ મગનલાલ મીલત્રાણીની જ્યારે જરૂર પડે ત્યારે તળાબ હાજરી હોય જ અને પૈસાની જરૂર પડે તો ઉપરોક્ત તીર્થ માટે ખડે પડે ઉદારતાપૂર્વક તૈયાર પણ હોય. ત્યારે ભાઈશ્રી ખાન્તિલાલભાઈ પોતાને અનેક વ્યવસાય હોવા છતાં જાતિભોગ આપી આ તીર્થરક્ષક કમીટીની જવાબદારીપૂર્વક સેવા કરી રહ્યા છે. તેઓએ ધર્મ સેવાનો વારસો ઉત્તરોત્તર પરંપરાથી લીધેલો છે. આવા આવા પુણ્યવાન પુરુષોની કમીટી વહીવટ કરનાર હોય ત્યારે તીર્થની દરેક જરૂરીયાત પુણ્ય યોગે આવી મળે છે પુરી પડે છે; હજી અનેક મનોરથો તૈયાર થઇ રહ્યા છે. જૈનસમાજની સહાયવડે પૂર્ણ થશે જ. આજના મેળાવડામાં કુંભ સ્થાપનાના થયા પછી મેળાવડાનું કાર્ય શરૂ થતાં પ્રથમ મંગળાચરણ કર્યા બાદ કમીટીના પ્રમુખ સાહેબ બોગીલાલ ભાઈએ પોતાનું નિવેદન વાંચી ખતાવ્યા બાદ, જુદા જુદા વક્તાઓના વક્તવ્ય રજૂ થયા હતા. રા. મોહનલાલભાઈએ આજાર માન્યા બાદ પાંચ હજાર રૂપિયા તેઓ સાહેબે રૂ. ૩૦૦૦) કમીટીના માન્યવર પ્રમુખ શ્રી બોગીલાલભાઈ એ સિવાય ખીજ બંધુઓએ યથાશક્તિ ખાલાશ્રમને રકમ અર્પણ કરી હતી. તેર હજાર રૂપિયા ત્યાં થયા હતા. દશ હજાર રૂપિયાના મુંબઈના વચન મળ્યા છે. પરમાત્માની

કૃપાથી તે પૂર્ણ થશે જ. આવા તીર્થક્ષેત્રોમાં શિક્ષણની સંસ્થા ખોલવાથી ખાલકોની ધર્મ ભાવના ટકી રહે છે, સંસ્કારી પણ થાય છે. અમો આ સંસ્થાનો ભવિષ્યમાં અનુદય પ્રસ્થીયે છીએ.

શ્રી મહાવીર જયંત મહોત્સવ ખીકાનેર.

પ્રાતઃસ્મરણીય, વિશ્વવંશ, જગતની મહાન વિભૂતિ, ચરમ તીર્થંકર ભગવાન શ્રી મહાવીર સ્વામીની જયંતિનો મહોત્સવ પંચમ્ય કેસરી, અગ્નિ તિમિર તરણી, કલિકાલ કલ્પતરૂ પૂજ્યપાદ જૈનાચાર્ય શ્રી શ્રી ૧૦૦૮ શ્રીમદ્ વિજયવલ્લભ-સૂરીશ્વરજી મહારાજ સાહેબની અધ્યક્ષતામાં ઘણીજ ધામ ધૂમથી શ્રીમાન્ શેઠ ભંવરલાલજી રામપુરિયાની હવેલીમાં ચૈત્ર શુદ્ધ ૧૩ ના રોજ સવારે નવ વાગે હજારો નરનારીયોની ઊપસ્થિતિમાં ઊજવવામાં આવ્યો હતો.

પ્રારંભમાં શ્રી હજનમલજી કાચરે મંગળાચરણ કર્યા બાદ પ્રખર શિક્ષા પ્રચારક, આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ વિજયવલ્લભસૂરીજી મહારાજ સાહેબે ભગવાનના આદર્શ જીવનચરિત્રમાંથી શ્રી વીર પ્રભુનો અપૂર્વ સન્દેશ દીવ્ય ભાષામાં દર્શાવ્યો હતો. ત્યાર પછી પં. દીનેશજીએ ધર્મ અને દર્શનનો પારસ્પરીક સંબંધ ખતાવી સ્યાદ્વાદ સિદ્ધાન્ત પર વિવેચન કર્યું હતું. પછી શ્રી મૂલચંદ રામપુરિયા (ઉંમર વર્ષ ૯ ખીકાનેર નિવાસી શ્રીમાન્ શેઠ નથમલજી રામપુરિયાના સુપુત્ર) એ ભગવાનના સમયે ભારતવર્ષની દશા શું હતી ? તેનું વર્ણન કર્યા બાદ જૈન સમાજની પડતીનું મુખ્ય કારણ અશિક્ષા તથા કુસંપ આદિ છે. તેનું દિગ્દર્શન અલંકૃત ભાષામાં કરાવી જનતા ઉપર અપૂર્વ પ્રભાવ પાડ્યો હતો. ત્યારબાદ શ્રીમદ્ મણીસાગરજી મહારાજ સાહેબે ભગવાનના આદર્શ જીવનમાંથી તેઓશ્રીના આદર્શ ગુણો પ્રાપ્ત કરવા પ્રેરણા કરી હતી. પછી શ્રીચુત્ત માનચંદજી કાચરે જૈન સમાજની વર્તમાન દશાનું વર્ણન

પ્રભાવોત્પાદક ભાષામાં કરી જનતા પર ધણોજ સારો પ્રભાવ પાડ્યો હતો. ત્યાર બાદ વૈદ્ય જસવંતરાયજી જૈને વાસ્તવિક જયંતિ મનાવવાનો હેતુ દર્શાવ્યો હતો. બાદમાં બીકાનેરના ધનીક તથા પ્રતિષ્ઠિત સંજ્ઞાનોની એક કમીટી સમાજમાં ધાર્મિક તથા સંસ્કૃત જ્ઞાનના વિશેષ વિકાસાર્થે એક વિશિષ્ટ સંસ્થા સ્થાપન કરવા માટે નીમવામાં આવી હતી.

ત્યાર બાદ પરમપૂજ્ય આચાર્ય દેવે પ્રભાવોત્પાદક ભાષામાં ભગવાન શ્રી મહાવીર સ્વામીના દિવ્ય ઉપદેશ પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો. આપે આપેના ભાષણમાં સમાજની વર્તમાન દશાનું પણ દિગ્દર્શન કરાવ્યું હતું. આપે જણાવ્યું કે જ્યાં સુધી સમાજના પ્રત્યેક બાળકને જૈન સાહિત્ય તથા સુસંસ્કૃતનો પ્રખર વિદ્યાન ખનાવવામાં નહીં આવે ત્યાં સુધી જૈન સમાજની ઉન્નતિ આકાશ કુસુમવત્ સમજવી. આપે અન્તમાં જૈન યુનીવર્સિટીની પણ આવશ્યક દર્શાવી. છેવટ પ્રભુની જય બોલાવી સભા વિસર્જન કરવામાં આવી હતી.

રાતના નવ વાગે તેજ સ્થળે શ્રીમાન શેઠ નય-મલજી રામપુરિયાના પ્રમુખપણા નીચે આ મહોત્સવ ધણોજ ઠાઠમાઠથી ઉજવવામાં આવ્યો. પ્રારંભમાં મંગળાચરણ કર્યા બાદ ત્રણ વિદ્યાર્થીઓ વિવિધ સ્કૂલના છાત્રોએ ભગવાનના જીવન સંબંધી ભાષણ પ્રતિયોગિતામાં ઉત્સાહ પૂર્વક ભાગ લીધો હતો. શ્રી મહાવીર જૈનમંડળ તરફથી ત્રણ ઇનામ રાખવામાં આવ્યા હતા. શ્રી મૂળચંદ રામપુરીયાને શ્રી સંઘ તરફથી એક સોનાનો ચાંદ અર્પણ કરવામાં આવ્યો હતો. બાદમાં અત્રેના સુપ્રસિદ્ધ વૈદ્ય. પ. શંકરદત્તજીએ વિ. વિજયશંકર (કક્ષા. ૭ રામપુરિયા જૈન હાઈ-સ્કૂલ)ને એક ચાંદ પોતાની તરફથી ભાષણ પ્રતિયોગિતામાં ઇનામ જાહેર કર્યું ત્યાર પછી વિ. જ્ઞાનચંદ શેઠિયા (કક્ષા. ૪ શ્રી જૈન પાઠશાલા)ને શ્રીમાન તાજમલજી બોથરાએ પોતાની તરફથી એક ચાંદ ઇનામ આપવા માટે જાહેર કર્યું હતું. પછી પં. વિદ્યાધરજી શાસ્ત્રીએ સમયોચિત ભાષણ કર્યું હતું.

અન્તમાં પ્રમુખશ્રીના ભાષણ બાદ આભાર માની પ્રભુની જય ધ્વનીના ગુંગરવ સાથે સભા વિસર્જન કરવામાં આવી હતી.

બીકાનેરમાં શ્રી ભાગવતી દીક્ષાનો અપૂર્વ સમારોહ.

પંજબકસરી, અજ્ઞાનતિમિતરણી, કલિકાલ કલ્પતરુ, પરમોપકારી, પ્રાતઃરમરણીય પૂજ્યપાદ જૈનાચાર્ય શ્રી શ્રી ૧૦૦૮ શ્રીમદ્ વિજયવલ્લભસૂરી-જી મહારાજ સાહેબ, તથા પ્રખર શિક્ષા પ્રચારક, મરુદેશોદ્ધારક, પરમપૂજ્ય આચાર્ય મહારાજ શ્રી શ્રી ૧૦૮ વિજય લલિતસૂરીજી મહારાજ, તથા જ્યોતિર્વિદ આચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયવિદ્યાસૂરીજી મહારાજ તથા પન્યાસજી શ્રીસમુદ્રવિજયજી મહારાજ આદિ ઠાણા ૧૨ અમારા પરમ પુરુષોદયથી બીકાનેરમાં કેટલાક સમયથી પધાર્યા છે. તેઓશ્રીના શુભાગમનથી અહિં અનેક ધાર્મિક કાર્યો સમારોહપૂર્વક થયા છે.

અત્રેના સુપ્રસિદ્ધ શિક્ષાપ્રેમી દાનવીર શેઠ શ્રીમાન અગરચંદજી ભૈરોદાનજી શેઠિયા તરફથી નવપદજી મહારાજની ઓળી બહુ જ ધામધૂમપૂર્વક જળવાઈ છે. લગભગ દશ દિવસ સુધી બહારથી આવેલ સેંકડો નરનારીઓની ભક્તિ પણ તેઓએ ધણા જ જલ્લાસપૂર્વક કદી હતી. વળી પ્રભાવનાઓ પણ સારા પ્રમાણમાં થઈ હતી.

ત્યારપછી શ્રીયુત્તર અરલુટનિવાસીનો દીક્ષા મહોત્સવ બીકાનેરના નામાંકિત શેઠ રામપુરિયા ફેમીલી તરફથી ધણી જ ધામધૂમ સાથે જળવવામાં આવ્યો હતો. દીક્ષા નિમિત્તે આઠે દિવસ અઠાઈ મહોત્સવ બહુ જ ઠાઠમાઠથી કરવામાં આવ્યો છે. મારવાડી વૈજ્ઞાન્ય વદી ૭ ના દિવસે દીક્ષાનો વરઘોડો ભવ્ય અને જ્ઞાનદાર ચઢ્યો હતો. વરઘોડામાં, નિશાન ડંકા, હાથી, બેંડવાજીઓ, પોલીસની ટુકડીઓ, મોટરો, તેમજ ઘોડાગાડીઓ આદિ સર્વ સામાન વિદ્યમાન હતો. પંજબના લગભગ દરેક શહેરોના ભાઈ બહેનો વરઘોડામાં દેવ-ગુરના ભજનો દ્વારા પોતાની અપૂર્વ ભક્તિ દર્શાવતા હતા.

મારવાડી વૈશાખ વદી ૮ ના મંગળમય શુભ પ્રભાતે બીકાનેર શહેરની બહાર શ્રી પાર્શ્વચંદ્રસૂરીજીના બગીચાની વિશાળ ભૂમિમાં બાંધેલ ભવ્ય મંડપમાં દીક્ષાની શુભ ક્રિયા થઈ હતી. મુખ્ય પદે પૂજ્યપાદ, વિશ્વવંશ, પરમ તપસ્વી, ચારિત્ર ચૂડામણી પરમપૂજ્ય શુરદેવ શ્રી શ્રી ૧૦૦૮ શ્રીમદ્ વિજયવલ્લભસૂરી-શ્રીમહારાજશ્રીની છત્ર છાયામાં દીક્ષીત મુનિ મહારાજની દીક્ષા આચાર્ય બગવંત શ્રીમદ્ વિજય-વલ્લભસૂરીશ્રીજીના નામથી થઈ છે. અને દીક્ષીત મુનિરાજશ્રીનું નામ નિપુણવિજયજી રાખવામાં આવ્યું છે. દીક્ષીત મનોહરની દીક્ષા શ્રી મહેન્દ્રશ્રીજીના નામથી થઈ છે. અને તેમનું નામ મુક્તિશ્રીજી રાખવામાં આવ્યું છે. દીક્ષાના ચાર દિવસ અગાઉ મુનિરાજશ્રી નિપુણવિજયજીના પિતા અહિં આવી પહોંચ્યા હતા. બીકાનેરના ધનકુબેર, કોડાધિપતિ રામપુરિયા શેઠ પણ સહકુટુંબ હાજર હતા. મનોહર બહેનના માતાપિતા તેમજ સ્વસુર પક્ષના જનોપણ હાજર હતા. અને તેઓએ પણ દૌડાની સહર્ષ આજ્ઞા આપી હતી. આ દીક્ષાનો તમામ ખર્ચ અહિના કોડાધિપતિ શેઠ હજરીમલજી હીરાલાલજી રામપુરીયાની પેઢીના માલિકાએ ઉપાડી લીધો હતો. અને તેઓ જ શ્રી નિપુણવિજયજી મહારાજના માતાપિતા બન્યા હતા.

હવે મારવાડી વૈશાખ વદ ૧૧. (ગુજરાતી ચૈત્ર વદ ૧૧) ના દિવસથી પ્રતિષ્ઠાનો સમારંભ થશે. શહેર બહાર આવેલા વિશાળ ભવ્ય મનોહર ગુરૂમંદિરમાં આચાર્ય બગવાન શ્રીમદ્ હેમચંદ્રસૂરિજી જગદ્ગુરૂ ભટ્ટારક શ્રીમદ્ હીરવિજયસૂરીજી તથા નવ-યુગ પ્રવર્તક આચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયચંદ્રસૂરીજી મહારાજની વિશાલકાર્ય પ્રતિમાઓ બિરાજમાન થશે. અને નવીન ભવ્ય મનોહર જિનાલયમાં બગવાનશ્રી પાર્શ્વનાથસ્વામી તખ્તનશીન થશે. આ પ્રતિષ્ઠાનું શુભ મુહૂર્ત વૈશાખ સુદી ૬નું છે. અને નવીન દીક્ષીત મુનિ મહારાજ શ્રી રૂપવિજયજી મહારાજ, મુનિ મહારાજશ્રી જનકવિજયજી મહારાજ તથા મુનિશ્રી નિપુણવિજયજી મહારાજ અને સાધ્વીશ્રી મુનિશ્રીજીની

વડીદિક્ષાનું મુહૂર્ત વૈશાખ શુદ્ધ ૬ નું છે. માટે વળાદથી શેઠ કુલચંદ બીમચંદ તથા તેમના સુપુત્ર પ્રસિદ્ધ ગાયક શ્રીયુત્ ભૂરાભાઈ આવેલા છે.

બીકાનેરમાં વરસીતપના પારણા તેમજ પ્રતિષ્ઠા તથા દીક્ષા ઉત્સવની ધામધૂમ.

વૈશાખ શુદ્ધ ૩ ના શુભ પ્રભાતે વરસીતપવાળા સાધ્વીજી તથા શ્રાવિકાઓએ નાદ મંડાવી વિધિ-વિધાન કર્યું હતું અને પૂજ્યપાદ આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ વિજયવલ્લભસૂરીશ્રીજી સમક્ષ જ્ઞાનપૂજન કરી, વાસક્ષેપ નંખાવી આનંદપૂર્વક પારણા કર્યા હતા. આ પ્રસંગે એક સારો મેળાવડો થયો હતો. કપડ-વંજવાળા સાધ્વીજી શ્રી દમયંતીશ્રીજી તથા નંદાશ્રી-જીના સંબંધીઓ અત્રે આવી શક્તિ અનુસાર દ્રવ્યનો વ્યય કરી પારણામાં સારો લાભ લીધો હતો. વૈશાખ વદિ ૬ ના દિવસે જનમંદિર તથા ગુરૂમંદિર તથા યક્ષયક્ષણીઓની પ્રતિષ્ઠા કરવામાં આવી હતી. વૈશાખ શુદ્ધ ૭ ના દિવસે નવીન દીક્ષીત મુનિરાજશ્રી રૂપ-વિજયજી મહારાજ તથા મુનિરાજ શ્રી જનકવિજયજી મહારાજ તથા નવીન દીક્ષીત સાધ્વીજી શ્રી મુક્તિ-શ્રીજીને વડી દીક્ષા આપવામાં આવી હતી. વડી દીક્ષા લેનાર શ્રી જનકવિજયજી મહારાજના બાઈઓ જંબૂસરથી આવ્યા હતા. આ સર્વે શુભ પ્રસંગોની ઉજવણી પૂજા, પ્રભાવના, સ્વામીવાત્સલ્ય પૂર્વક થઈ હતી, અને વડી દીક્ષાના દિવસે અનેક આવક શ્રાવિકા-ઓએ વ્રતોચ્ચારણ કર્યા હતા. આચાર્ય બગવંતના વરદ હસ્તનો વાસક્ષેપ લઈ સર્વ કૃતાર્થ થયા હતા. પ્રતિષ્ઠાની વિધિ-વિધાન કરાવવા માટે વળાદનિવાસી કુલચંદભાઈ ખેમચંદ તેમજ તેમના સુપુત્ર સુપ્રસિદ્ધ ગાયક ભૂરાભાઈ આદિ પધાર્યા હતા.

શાંતમૂર્તિ મુનિરાજ શ્રી હંસવિજયજી મહારાજની સ્વર્ગવાસ તીથી ફાગણ શુદ્ધ ૧૦ ના દિવસે તેમના શિષ્ય શ્રી વિજયકુસુમસૂરિના ઉપદેશથી ગામ કટોસણ (ગુજરાત) રાજ્યમાં જાહેર તહેવાર તરીકે પાળવાને તે ગામના ઠાકોર શ્રી કીર્તિસિંહજી સાહેબે કર્યો છે.

મુંબઈ શ્રી આત્માનંદ જૈન સભા તરફથી ગઈ ચૈત્ર માસની ઓળીના દિવસોમાં શ્રીપાલ ચરિત્ર, આયબીલનો સાર આખ્યાન દ્વારા નવે દિવસ ઉજવવામાં આવ્યો હતો જે પ્રથમ પ્રસંગ હતો. કવિ ભોગીલાલ રતનચંદ પાઠશાળા દ્વારા આખ્યાનો થયા હતા. જૈન અને જૈનેતર બંધુઓ બહેનોની સારી હાજરી હતી. તેમજ ચૈત્ર શુદ્ધિ ૧૩ શ્રી મહાવીર પ્રભુ જન્મ કલ્યાણ મહોત્સવ આઠથી નવ સંસ્થાઓના આશ્રિત હેડળ ઉજવવામાં આવ્યો હતો. અધ્યક્ષ સ્થાન રાવસાહેબ કાન્તિલાલ ઈશ્વરલાલ જે. પી. ના નીચે આ મહોત્સવ ઉજવવામાં આવ્યો હતો. આ સભા તેવા દેવ, ગુરુ, ધર્મ ભક્તિના બહેર કાર્યો જે કરે છે તેની અનુમોદના કરીએ છીએ.

સ્વીકાર સમાલોચના—

જૈનશાસ્ત્રીય સંગીત પાઠશાળા—પ્રકાશક : ભુરાભાઈ કુલચંદ શાહ અમદાવાદ. આ ભુકમાં સત્તર રાગોની નોટેશન સારીગમ સાથે આપવામાં આવેલ છે. સામે જુદા જુદા તાલના નરધાના બોલો પણ આવેલ છે. સંપાદક સંગીત પ્રેમી અને અભ્યાસક છે એટલે જૈન પાઠશાળામાં પણ ચલાવી શકાય. તે પ્રમાણેની પદ્ધતિથી પ્રકાશન કરેલ છે. નોટેસનો

પણ સંગીતના નિષ્ણાત માસ્તર પાસે કરાવેલ છે. આચાર્ય દેવશ્રી વિજય- વલ્લભસૂરીશ્વરજી મહારાજના પટ્ટધર મુનિ મહારાજશ્રી વિવેકવિજયજી મહારાજની છબી આપી આ ભુક અલંકૃત કરેલ છે. કિંમત ચાર આના મંગલ પારખનો ખાંચો અમદાવાદ પ્રકાશકને ત્યાં મળશે.

કલ્યાણ (ત્રિમાસિક)—સંપાદક : સોમચંદ ડી. શાહના પુસ્તક પ્રથમનો ખંડ પ્રથમ અને બીજો પ્રગટ થયેલ છે. આવી સખ્ત મોંઘવારીના વખતમાં એક નવા પેપરનું પ્રકાશન કરવું તે જખખર સાહસ છે. આ ત્રિમાસિકની બાહ્ય સુંદરતા સાથે આવેલા વિવિધ લેખો પણ વાંચવા જેવા છે. સંપાદકીય નિવેદનમાં જૈન સંસ્કૃતિ અને તેના સાહિત્ય પ્રવાહો જે રૂંધાઈ રહેલ છે તેની સામે શક્ય પ્રયત્નો કરવા પોતાનું મંતવ્ય ટુંકામાં જણાવી છેવટે જૈન સંસ્કૃતિની સેવા માટે સંપાદકનો આ પ્રયત્ન છે તે ભવિષ્યમાં ફલિભૂત થાઓ એમ અમે ઇચ્છીએ છીએ. આ પ્રથમ અંકમાં આવેલા માનનીય લેખો વાંચવા જેવા છે. તેમજ આ ત્રિમાસિકને ઉત્તેજન આપવાની આવશ્યકતા જોઈએ છીએ. મળવાનું સ્થળ મહેશાણા શ્રી જૈન શ્રેયસ્કર મંડળ. વાર્ષિક મૂલ્ય રૂ. ૭-૦-૦

શાંતમૂર્તિ મુનિરાજશ્રી દેવચંદ્રજી મહારાજનો સ્વર્ગવાસ.

વિદ્વાન મુનિરાજશ્રી દેવચંદ્રજી મહારાજ થોડા વખતની ખિમારી ભોગવી ચૈત્ર વદિ ૧ રવિવારના રોજ સોનગઢ શ્રી મહાવીર જૈનચરિત્ર રત્નાશ્રમમાં સમાધિપૂર્વક કાળધર્મ પામ્યા છે. સોનગઢના શ્રી સંઘે, મુનિરાજશ્રી કલ્યાણચંદ્રજી મહારાજ વગેરે મુનિઓએ અને વિદ્યાર્થીઓએ લાગણીપૂર્વક વૈયાવચ્ચ સારવાર કરી હતી. શ્રી દેવચંદ્રજી મહારાજ વિદ્વાન, શાંતિપ્રિય હોવા સાથે આખ્યાન શૈલી બહુ જ હંચા પ્રકારની હતી. તેઓ સ્થાનકવાસી મુનિ હોવા છતાં ક્રિયાપાત્ર, સમભાવી, મુનિરત્ન હોવા સાથે પોતાના સમાજનો મોહ ખીલકુલ ન હોવા સાથે જૈન જૈનેતર સર્વને માટે એક સરખા હતા. કાળ પાસે કાંઈનું ચાલેતું નથી. ભાવિભાવ બળવાન છે પરંતુ તેમના સ્વર્ગવાસથી સ્થાનકવાસી જૈન સંઘને અને અન્યને માટે પણ એક વિદ્વાન ત્યાગીની ખોટ પડી છે. તેના પવિત્ર આત્માને અખંડ, અનંત શાંતિ પ્રાપ્ત થાઓ તેમ પરમાત્માની પ્રાર્થના કરીએ છીએ.

શ્રી પરમાત્મને નમઃ ॥

શ્રી જૈન આત્માનંદ સભા-ભાવનગરનો—

૪૭ મા વર્ષનો—

રિપોર્ટ.



આ સભાનો આ ૪૭ મા વર્ષનો રિપોર્ટ, આવકગ્નવક, હિસાબ, તેની કાર્યવાહી સાથે આપની સમક્ષ રજુ કરતાં અમોને હર્ષ થાય છે. આ સભા આજે ૪૮ મા વર્ષમાં પ્રવેશ કરે છે. ગુરુકૃપા, અને કાર્યવાહકોની નિસ્વાર્થ સેવા-ગુરુભક્તિ, અને સર્વ સભ્યોની પૂર્ણ સહાનુભૂતિ, પ્રેમ અને વિશ્વાસ વગેરેથી દર વર્ષે વિશેષ વિશેષ પ્રગતિશીલ થતી જાય છે તેમાં પણ આપ સર્વનો ફાળો હોવાથી સર્વ માનવતા સભાસદોને આનંદ, ગૌરવ અને અભિમાન લેવા જેવું અને તે સ્વાભાવિક છે.

યુરોપીય મહાન વિગ્રહને લઇને દરેક વસ્તુની જેમ કાગળો, છાપકામ વગેરેના અસાધારણ ભાવો વધેલા હોવાથી આ રિપોર્ટ સંક્ષિપ્તમાં પ્રગટ કરવા છતાં કાંઈ પણ કાર્યવાહી રહી જવા દીધી નથી.

સ્થાપના—સં ૧૯૫૨ ના દ્વિતીય જેઠ શુદ્ધ ૨ ના રોજ પ્રાતઃ સ્મરણીય શ્રી આત્મારામજી મહારાજના સ્વર્ગવાસ પછી પચીશમે દિવસે ગુરુભક્તિ અને સ્મરણ નિમિત્તે આ સભાનું સ્થાપન કરવામાં આવ્યું છે.

ઉદ્દેશ—જૈન યંત્રુઓ અને ખેડોના ધર્મ સંબંધી ઉચ્ચ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે તેવા ઉપાયો યોજવા, અને પ્રકારની કેળવણીની વૃદ્ધિને માટે યથાશક્તિ દરેક પ્રકારની સહાય કરવા, પૂર્વાચાર્ય મહારાજકૃત પ્રાકૃત, સંસ્કૃત, અને ગુજરાતી ભાષામાં ઉચ્ચ કક્ષાના સાહિત્યનું પ્રકાશન અને અને તેટલી ઉદારતાથી તેનો ખેડોના પ્રચાર કરવા, વિવિધ સાહિત્યના ગ્રંથોનો ભંડોલ કરી ફ્રી લાઈબ્રેરી અને વાંચન પૂર પાડવા સાથે એક સુંદર પુસ્તકાલય કરવા, વિવિધ સાહિત્ય પ્રાચીન, અર્વાચીન હસ્ત લીખીત વગેરે પ્રતોનો સંગ્રહ કરી એક ઉત્તમ જ્ઞાનમંદિર કરવા વગેરેથી દેવ, ગુરુભક્તિ, અને જૈન સાશનની સેવાના કાર્યો કરી સ્વપર આત્મોન્નતિ કરવાનો છે.

બંધારણ—પેટ્રન સાહેબો, પહેલા બીજા વર્ગના લાઇફ મેમ્બરો અને વાર્ષિક સભા-સદો મળી આ વર્ષ આખરે નીચે મુજબ સંખ્યા છે.

પેટ્રન સાહેબો.

- | | |
|--|---|
| ૧. શ્રીમાન્ બાલુસાહેબ બહાદુરસિંહજી સિંધી | ૭. શેઠ સાહેબ માણેકલાલ સુનીલાલ જે. પી. |
| ૨. શેઠ સાહેબ ચંદુલાલ સારાભાઇ મોદી બી. એ. | ૮. શેઠ સાહેબ કાંતિલાલ બકારદાસ |
| ૩. રાવસાહેબ કાંતિલાલ ઇશ્વરલાલ જે. પી. | ૯. ગવબહાદુર શેઠ નાનજીભાઇ લધાભાઇ જે. પી. |
| ૪. શેઠ સાહેબ માણેકચંદ જેયંદભાઇ | ૧૦. શેઠ સાહેબ ભોગીલાલભાઇ મગનલાલ |
| ૫. „ નાગરદાસ પુરુષોત્તમદાસ | ૧૧. શેઠ સાહેબ રતિલાલભાઇ વર્ધમાન |
| ૬. „ રતિલાલ વાડીલાલ | ૧૨. શેઠ સાહેબ પદમજીભાઇ પ્રેમજીભાઇ |

એટલે બાર પેટ્રન સાહેબો, ૯૮ પ્રથમ વર્ગ અને ૨૭૪ બીજા વર્ગના લાઇફ મેમ્બરો, ૭ ત્રીજા વર્ગના લાઇફ મેમ્બરો અને ૪૨ વાર્ષિક સભાસદો મળી કુલ ૪૩૩, અહીં તેમજ બહારગામના જૈન બંધુઓ, બહેનો, પાંડશાળા, લાઇબ્રેરીઓ અને શ્રી સંઘો મળીને છે* (ચાલતી સંવત ૨૦૦૦ ની સાલમાં વધેલા સભ્યોના નામો હવે પછી આવશે.) પ્રથમ અને બીજો વર્ગ બે પ્રકારના લાઇફ મેમ્બરોનો વર્ગ જાણુવા પ્રમાણે આ સભા સિવાય આવી સંસ્થાઓમાં અન્ય સ્થળે નથી, કારણ કે સંખ્યાબંધ સાહિત્યના ગ્રંથો આ સભા તરફથી ઉત્તરોત્તર નવા નવા પ્રગટ થતાં હોવાથી, પ્રથમ વર્ગના લાઇફ મેમ્બરો ને સંપૂર્ણ, બીજા વર્ગના લાઇફ મેમ્બરોને થોડા ફેરફાર સાથે ધારા પ્રમાણે ભેટ અપાય છે. અગાઉ છપાઇ ગયેલામાંથી તેના તે ગ્રંથો ફરી ફરી ભેટ આ સભા તરફથી આપવામાં આવતા નથી. આ રીતે પશુ અત્યારસુધીમાં થયેલ પેટ્રન સાહેબો, પ્રથમ, બીજા વર્ગના લાઇફ મેમ્બરોને સંખ્યાબંધ સુંદર હજારો રૂપીઆના ગ્રંથો ભેટ અપાયા છે ને અપાશે. આવી ઉદારતા આ સભાએ જ રાખેલી છે. જે અમારા ઉપરોક્ત સભાસદોને વિદિત છે. આ સભામાં નવા થતાં માનવંતા સભાસદોના નામો તે વખતે શ્રી આત્માનંદ પ્રકાશમાં પ્રગટ કરવામાં આવે છે.

શ્રી આત્મારામજી જૈન લાઇબ્રેરી—જેમાં આખર સાલ સુધીમાં જુદા જુદા નવ વર્ગોમાં તેની સંખ્યા અને કિંમત સાથે નીચે મુજબ આપવામાં આવેલ છે—જ્યારે જ્યારે નવા પ્રકાશનો પ્રગટ થાય છે ત્યારે ત્યારે ખરીદી લાઇબ્રેરીમાં દાખલ કરવામાં આવે છે. પેપરો કુલ ૫૦ સંખ્યામાં આવે છે, અને ફ્રી હોવાથી બંનેનો લાભ જૈન અને જૈનેતર બંધુઓ સારી રીતે લે છે. દિવસાનુદિવસ વૃદ્ધિ થયા કરે છે.

વર્ગ ૧ લો	જૈન ધર્મના ડાપેલા ગ્રંથો.	૨૫૫૧)	કિં.	રૂ. ૩૪૫૯-૧૩-૬
વર્ગ ૧ લો બ	„ પ્રતાકારે.	૬૭૬)	„	રૂ. ૧૧૦૮- ૬-૬
વર્ગ ૨ જો	„ આગમો.	૨૯૧)	„	રૂ. ૧૬૨૮- ૨-૦
વર્ગ ૩ જો	„ હસ્તલિખિત ગ્રંથો	૧૭૨૩)	„	રૂ. સુમારે પચાસ હજાર ઉપરાંતની

* ત્રીજા વર્ગના લાઇફ મેમ્બરોનો વર્ગ કમી થયેલ છે.

૩

વર્ગ ૪ થો	સંસ્કૃત ગ્રંથો.	૪૫૦)	કિં.	રૂ. ૧૩૭૬-૧૨-૦
વર્ગ ૫ મો	નીતિ નોવેલ વિવિધ સાહિત્યના.	૩૩૫૧)	,,	રૂ. ૪૮૮૬-૧૪-૦
વર્ગ ૬ ઠો	ઇંગ્રેજી ગ્રંથો.	૨૦૪)	,,	રૂ. ૫૭૨-૧૨-૦
વર્ગ ૭ મો	માસિકની ફાઇલો વગેરે.	૬૬૦)	,,	રૂ. ૨૧૭૧-૬-૦
વર્ગ ૮ મો	હિંદિ સાહિત્યના ગ્રંથો.	૩૦૭)	,,	રૂ. ૬૦૫-૧૪-૦
વર્ગ ૯ મો	બાળવિભાગ ગ્રંથો.	૨૫૫)	,,	રૂ. ૧૧૦-૦-૬
કુલ ગ્રંથો		૮૭૭૫	કુલ રૂ.	૧૫૬૨૦-૦-૬

+ પ્રતો ૧૭૨૩

લખેલી પ્રતોની કિંમત સુમારે રૂપિયા પચાસ હજાર ઉપરાંતની છે, તેની કિંમતનો સમાવેશ આમાં થતો નથી તે જુદી કિંમત સમજવી.

સભાસદો, જૈન બંધુઓ અને જૈનેતર ભાઈઓ લાઇબ્રેરી (ફ્રી) હોવાથી પુષ્કળ સંખ્યામાં લાભ લે છે. જેથી વર્ષ આખરે તુટફાટ, ધસારા વગેરેથી સભાને ખર્ચ વિશેષ થાય છે, છતાં સાર્વજનિક વાંચનનો ખોળો લાભ આપવાની સભાની હાર્દિક ઇચ્છાથી પ્રથમ સ્થાન આ સભાની આ લાઇબ્રેરી ધરાવે છે.

શ્રી આત્માનંદ પ્રકાશ માસિક—૪૧ વર્ષથી પ્રગટ કરવામાં આવે છે. વિદ્વાન મુનિમહારાજ તથા જૈન બંધુઓના સરલ વિદ્વતા બરેલા લેખો આવતાં હોવાથી, તેની પ્રસંસા વધવા સાથે ગ્રાહકોની પણ વૃદ્ધિ થતી જાય છે. સખ્ત મોંઘવારી હોવા છતાં તેના લવાજમમાં જેમ વધારો કર્યો નથી, તેમ સભાસદોનું તે માટે ફંડ પણ ક્યું નથી. બેટની બુકો પણ સુંદર ધારા ધોરણ પ્રમાણે આપવામાં આવે છે.

જ્ઞાન મંદિરની યોજના—આ સભા પાસે હાલમાં હસ્ત લેખીત ૧૭૨૩ પ્રતોની સંખ્યા છે, તેમજ પ્રકાશન આગમોની પ્રતો પણ જુદી છે, જેથી એક સુંદર જ્ઞાન મંદિર કરવા સભાના મકાનની પડખેનું મકાન તે માટે લીધેલ છે. તેને ફાયર પુફ અને કળાની દૃષ્ટિએ તૈયાર કરવાનું છે. આત્મકલ્યાણના અર્થે કોઇપણ જૈન બંધુની આર્થિક સહાયની જરૂર છે. આ ઉત્તમ કાર્યમાં સહાય આપનારની નામના રહી જાય તેવું છે. સભા સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવાથી તેની યોજના જણાવવામાં આવશે.

સભાના મકાનનો ત્રીજો માળ જે કે લેકચરહોલ તરીકે છે, તે કોઇ ગૃહસ્થ એક સારી રકમ આપે તેનું તે સાથે નામ જોડવાનો સભાનો ઇરાદો છે.

સાહિત્ય પ્રકાશન અને ખોળો પ્રચાર—સભાના શ્રી આત્માનંદ જૈન ગ્રંથમાળા તથા શ્રી કાન્તિવિજયજી ઇતિહાસિક ગ્રંથમાળા, શ્રી આત્માનંદ શતાબ્દિના વિવિધ સાહિત્યના પ્રાકૃત સંસ્કૃત ગ્રંથો અને ગુજરાતી ભાષાંતરના મળી કુલ ૧૮૨) ગ્રંથોનું આ સભા તરફથી પ્રકાશન થયું છે. શ્રી સંઘપતિ ચરિત્ર, શ્રી બૃહત્ કલ્પ છઠ્ઠો ભાગ, શ્રી ત્રિષષ્ટિલાકા પુરુષ ચરિત્ર, કથારત્ન કોષ, પ્રાકૃત વ્યાકરણ દુર્લભ અને ખીજ ગુજરાતી અનુવાદો છપાય છે. પ્રગટ થતાં, છપાતા તૈયાર થતાં ગ્રંથોની જાહેર ખબરો શ્રી આત્માનંદ પ્રકાશમાં તે તે વખતે અપાય છે. અમારા સાહિત્ય પ્રકાશન-પ્રચાર માટે વિદ્વાન મુનિ મહારાજઓ અને જૈનેતર સાક્ષરો અને સાહિત્યકારો, વિદેશીય દર્શન શાસ્ત્રના અભ્યાસીઓએ સભાની મુલાકાત લઇ તપાસી આનંદ સાથે પ્રશંસા કરેલ છે, તે તે હકીકતો પ્રગટ કરવામાં

આવે છે. અત્યાર સુધીમાં મુનિ મહારાજ, સાધ્વી મહારાજનો જ્ઞાનભંડારો, જૈનેતર સાહિત્યકારો અને દર્શન શાસ્ત્રના અભ્યાસીઓને આખરી સાલ સુધી રૂ. બાવીશ હજારના અંથો ભેટ આપ્યા છે, જે રીતે કાર્ય અન્ય પ્રકાશન કોષ સંસ્થા કરી શકી નથી. સાહિત્ય પ્રકાશન અને પ્રચારના આ જનસેવાના, જ્ઞાન ભક્તિના કાર્યથી જ આ સભાની પ્રતિષ્ઠા ધણી જ વધી છે. વસુદેવહિંદિ, બૃહતકદ્ધ, કર્મઅંથો, પદ્મદર્શન સમુચ્ચય, યોગદર્શન, કદપસૂત્ર, આચારંગસૂત્ર વગેરે તેમજ શ્રી નેમનાથ ચરિત્ર, શ્રી ચંદ્રપ્રભુચરિત્ર, શ્રી વાસુપૂજ્યચરિત્ર, શ્રી સુપાર્શ્વનાથચરિત્ર, શ્રી મહાવીરચરિત્ર, શ્રી આદિનાથચરિત્ર, દાનપ્રદીપ, પ્રભાવકચરિત્ર, કુમારપાળ પ્રતિબોધ વગેરે ગુજરાતી સુંદર અંથોનું પ્રકાશનનું સુંદર કાર્ય સભાએ કર્યું છે. પ્રથમથીજ પ્રવર્તકજી મહારાજ શ્રી કાન્તિવિજયજી મહારાજ તથા મુનિરાજ શ્રી ચતુરવિજયજી મહારાજ તથા સાક્ષર-વર્ષ શ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજની અપૂર્વ કૃપા અને અપરિમિત પ્રયત્નવડે સંસ્કૃત પ્રાકૃત પ્રાચીન અંથોનું સંશોધન કાર્ય, યોજના અને ઉપયોગી સલાહથી જ આ સભા આટલી હદે પ્રાચીન વિવિધ સાહિત્યના અંથોનું પ્રકાશન પ્રચાર કાર્ય કરી શકી છે. અને તેથી સભાની પ્રતિષ્ઠા વધી છે; અત્યારે પણ શારીરિક સ્થિતિ જોઈએ તેવી ન હોવા છતાં વિદ્યમાન સાક્ષરવર્ષ મુનિરાજશ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજની આ સભા ઉપર પૂર્ણ કૃપાને લઇને પ્રાચીન સાહિત્યના નવા નવા અંથોની યોજના તથા સંશોધન કાર્ય અતિ પરિશ્રમ પૂર્વક કરી જૈન સમાજ અને સભા ઉપર ખાસ ઉપકાર કરી રહ્યા છે જેથી તેઓ સાહેબનો આ સભા આંતઃકરણપૂર્વક આભાર માને છે. વિદ્યમાન શ્રી વિજયવલ્લભસૂરીશ્વરજી મહારાજની કૃપા પણ આ સભા ઉપર છે. હાલ તેઓ સાહેબની વૃદ્ધાવસ્થા થયેલી હોવા છતાં પંજાબ, મારવાડ વગેરે દેશોમાં શિક્ષણની કોલેજ, હાઇસ્કૂલ, ગુરુકુલ વિદ્યાલયો વગેરેનો ઉપદેશ દ્વારા જન્મ, આપી રહ્યા છે જે સમયને અનુકૂળ છે, આવી જૈન સમાજ ઉપર મહદ્ ઉપકારની પ્રવૃત્તિ ચાલુ હોવા છતાં આ સભા ઉપર પ્રથમથી કૃપા છે. હજી પણ તેઓ કૃપા, કિંમતી સલાહ, યોગ્ય સૂચના પણ આપી રહ્યાં છે તે માટે આ સભા તેઓ સાહેબનો પણ હૃદય પૂર્વક આભાર માને છે.

કેળવણી ને ઉત્તેજન—કોઇ પણ સભાસદ કોઇ પણ ધંધાની ઉચ્ચી પરિક્ષા પસાર કરે તેને, તેમજ અન્ય બંધુ કે બહેનો ઉચ્ચી કેળવણીમાં પ્રથમ નંબરે પસાર થાય તેને માનપત્ર અને અભિનંદન-પત્ર આપવામાં આવે છે, અને કેળવણી ઉત્તેજન માટે દર વર્ષે રૂ. ૧૨૦) રોકાવર શીપના તથા રૂ. ૧૨૫ શ્રી ઉજ્જવ્યાઈ જૈન કન્યાશાળાને દરવર્ષે કેળવણીના ઉત્તેજન માટે અપાય છે.

ફંડો—શ્રી મૂળઅંદભાઈ કેળવણી સ્મારક ફંડ, બાલુ પ્રતાપજી ગુલાબજીંદજી કેળવણી ફંડ, અને શ્રી ખોડીદાસ નિરાશ્રીત ફંડના વ્યાજમાંથી ધારા પ્રમાણે તે તે ખાતામાં સહાય અપાયે જાય છે. નવીન ફંડોમાં પ્રવર્તકજી શ્રી કાન્તિવિજયજી સ્મારક કેળવણીફંડ, શેઠ દેવઅંદભાઈ દામજી કેળવણીફંડની રકમ પ્રાપ્ત થયેલ છે તેની યોજના હવે પછી કરવાની છે.

મહોત્સવો—સભાની વર્ષે ચાંદ જેઠ સુદ ૭ ના રોજ દેવભક્તિ પૂજા આંગી વગેરેથી કરવામાં આવે છે. શેઠ હરીસંગભાઈ ઝવેરજીંદના તરફથી સભાને આપવા કહેલી રૂ. ૧૫૦૦) ની રકમના તેઓ આપતા વ્યાજથી અને સભા પાસેની રકમના વ્યાજથી સભાસદોમાં પ્રતિ ભોજન સાથે દરવર્ષે કરવામાં આવે છે. કારતક શુદ્ધ પાંચમના રોજ જ્ઞાન પધરાવી પૂજન કરી ભક્તિ કરાવવામાં આવે છે.

આનંદ મેળાપ—દર બેસતે વર્ષે આ સભાના પ્રમુખ શેઠ ગુલાબજીંદ આણંદજીએ આપેલી રકમના વ્યાજમાં સભાસદોને દુધ પાર્ટી અપાય છે. અને પ્રથમ જ્ઞાન પૂજન પણ થાય છે.

દેવભક્તિ અને ગુરુજયંતીઓ—પ્રાતઃસ્મરણીય શ્રી આત્મારામજી મહારાજની સ્વર્ગવાસ તીથી જોડે શુદ્ધિ ૮ના રોજ દર વર્ષે સભાસદો શ્રી પવિત્ર શત્રુંજય તીર્થે જઈ મોટી ટૂંકમાં દેવગુરુ સમક્ષ વિવિધપૂજા બજાવે છે. શ્રી આદિનાથ પ્રભુ તથા ગુરુશ્રી કે તે સ્થળે દેરીમાં ભૂતિ પિરાજમાન છે. ત્યાં આંગી અને સભાસદોનું સ્વામીવાતસલ્ય દર વર્ષે કરવામાં આવે છે. સભા માટે આ એક અપૂર્વ ભક્તિદીન છે અને સર્વ સભાસદોને યાત્રાનો લાભ મળે જાય છે. આ ગુરુભક્તિના ઉત્તમ કાર્ય માટે ગુરુભક્ત ઉદારદીલ શેઠ સકરચંદ્રભાઈ મોતીલાલભાઈ મુળજીએ એક રકમ સભાને સુપ્રત કરી છે. તેના વ્યાજમાંથી ખર્ચ થાય છે. આવા ઉત્તમ કાર્યોમાં સુકૃતની લક્ષ્મી હોય તો જ ભક્તિ થઈ શકે છે.

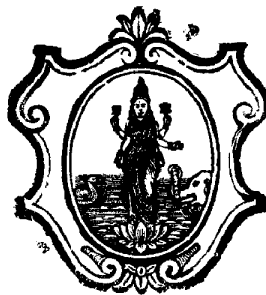
દર વર્ષે માગશર વદિ ૬ ના રોજ પ્રાતઃસ્મરણીય મૂળચંદ્ર મહારાજ તથા આસો શુદ્ધિ ૧૦ ના રોજ તેઓશ્રીના સુશિષ્ય શાંતભૂતિ પરમ કૃપાળુ શ્રી વિજયકમળસૂરીશ્રી મહારાજની જયંતીઓ માટે થયેલા ફંડોના વ્યાજમાંથી ઉપરોક્ત રીતે દેવગુરુભક્તિ વગેરેથી જયંતી ઉજવાય છે. આ સભાનું ધન્યભાગ્ય છે કે ગુરુ ભક્તિના આવા પ્રસંગો ઉજવાય છે. તેથી સભાસદોને આત્મકલ્યાણના વિશેષ-વિશેષ ઉત્તમ પ્રસંગો પ્રાપ્ત થતા જાય છે.

આનંદજનક પ્રસંગ—ગયા વર્ષે સંવત ૧૯૯૬ની સાલમાં ખાસ નોંધવા લાયક અને આનંદદાયક પ્રસંગ આ સભાના માનવંતા પેટ્રન સાહેબ શેઠ શ્રી ભોગીલાલભાઈ મગનલાલને માનપત્ર આપવાનો મેળાવડો સંવત ૧૯૯૬ના બાદરવા વદી ૫ ના રોજ આ રાજ્યના મુખ્ય અમાત્ય શ્રી અનંતરાયભાઈ પટ્ટણી સાહેબના પ્રમુખપણા નીચે કરવામાં આવ્યો હતો. દીવાન સાહેબ ઉપરાંત રાજ્યના સર્વ અધિકારીઓ, આ શહેરના મુખ્ય મુખ્ય વ્યાપારીઓ, જૈન અગ્રેસર બંધુઓ અને આ સભાના તમામ સભ્યો મળી મોટી સંખ્યામાં હાજરી હતી, શેઠશ્રી ભોગીલાલભાઈ સરલ, મીલનસાર, ઉદારનરરત્ન છે. લક્ષ્મી સંપાદન થઈ કે તરત જ તેનો સુકૃતના માર્ગે ઉદાર દીલે સંપાવતો કરી વ્યય કરી રહેલ છે. આવી રીતે સમય ઓળખી ઉદાર દીલે જૈન સમાજના કાર્ય કે સાવજનિક કોઈ કાર્યમાં તેમનો ઉદાર દીલે ફાળો સંપાવત હોયજ. સમયને ઓળખી આવી ઉદારભાવના, દરેક પુણ્ય કાર્યોમાં તેમની લાગણી પૂર્વક દાન દેવાની પ્રવૃત્તિ એવી છે કે જૈન સમાજમાં તેમની દાન શીલ વૃત્તિ અનુકરણીય પ્રશંસા પાત્ર અને પ્રથમ પંક્તિએ મુકવા જેવી છે. આ મેળાવડાની વિશેષ હકીકત આત્માનંદ પ્રકાશ ૪૧ મા વર્ષ અંક ૩ માં આવી ગયેલ છે, પરંતુ આવા પુણ્ય પ્રભાવક પુરુષ સભાના પેટ્રન થતાં જેમ સભાની પ્રતિષ્ઠામાં જેમ વધારો થતો જાય છે તેમ આવા દાનવીર પુરુષને આવો મેળાવડો કરી સભા સત્કાર કરે છે તે સભા પોતાની ફરજ સમજી આનંદ અનુભવે છે.

મીડીંગોનો હેવાલ—જનરલ મીડીંગ માગશર શુદ્ધિ ૧૧ તા. ૧૮-૧૨-૪૩. આ સભાના માનનીય સભ્ય શેઠ દેવચંદ્રભાઈ દામજીનો સ્વર્ગવાસ થતાં ખેદ જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો. **મેનેજીંગ કમીટી (૧)** પોષ શુદ્ધિ ૧૨ તા. ૯-૧-૪૩ ચાલતા ધોરણ અને નીતિ પ્રમાણે આત્માનંદ પ્રકાશ પ્રકટ કરવું તેમ તેના તંત્રી મંડળને જણાવવામાં આવ્યું. નવા થતા વાર્ષિક સભ્યો ગમે તે મહિનામાં થાય તેનું લવાજમ આખા વર્ષનું પ્રથમથી લેવું. આત્માનંદ પ્રકાશના અંકો તે વર્ષના આપવા ઠરાવ્યું અને મોંઘવારીને લીધે માસિક અઢી ફોર્મનું પ્રકટ કરવા ઠરાવ્યું. કારકુનોને મોંઘવારી આપવા ઠરાવ કર્યો. **મેનેજીંગ કમીટી (૨)** બાદરવા શુદ્ધિ ૧૨ તા. ૧૧-૯-૧૯૪૩ આ સભાના પેટ્રન શેઠ ભોગીલાલભાઈ મગનલાલને માનપત્ર આપવાનો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો. સં. ૧૯૯૮ ની સાલનો રીપોર્ટ તૈયાર કરી હવે પછી મંજૂર કરી પ્રગટ કરવા નિર્ણય કરવામાં આવ્યો. **મેનેજીંગ કમીટી**

તા. ૧૭-૯-૪૩ બાદરવા વદી ૪ (૩) માનપત્રની વ્યવસ્થા કરવા સખકમીટી નિમવામાં આવી. **મેનેજીંગ કમીટી (૪)** બાદરવા વદી ૮ તા. ૨૨-૯-૪૩ કારકુન ઊત્તમચંદ હરગોવન હિસાબમાં ગોટાળો કરી બાગી ગયો છે તે જણાવવામાં આવ્યું અને તેની ઘટતી તજવીજ કરવા સખકમીટી નિમવામાં આવી અને હવે પછી નવો કારકુન રાખવામાં આવે તેની જામીનગીરી લખ રાખવા ઠરાવ્યું. કારકુનોને મોંઘવારી આ વર્ષ માટે આપવા ઠરાવ્યું. કાન્તિલાલને ફારેગ થવું હોય તો કારકુન જયંતીલાલને પોતાનો ચાર્જ સોંપ્યા બાદ ચડેલ પગાર આપી ફારેગ કરવો. **મેનેજીંગ કમીટી (૫)** તા. ૨૯-૯-૪૩ બાદરવા વદી ૧૦ મુનિરાજ શ્રી જશવિજયજી શ્રી ભક્તિવિજયજી બંડારની મંગાવેલ પચાસ પ્રતો અનેક પત્રો લખવા છતાં પાછી મોકલતા નથી જેથી તે બંડારની ૧૩૨૫) પ્રતોમાંથી તે પચાસ કમી કરવા ઠરાવ્યું, **મેનેજીંગ કમીટી (૬)** આશો શુદ્ધ ૧૧ તા. ૯-૧૦-૪૩ લાઇબ્રેરીનું કકા વારી લીસ્ટ નવું છપાવવું. આ સભાની સીલ્વર-ગોલ્ડન જયુબીલી ઉજવવા ઠરાવ્યું અને અગાઉ જનરલ કમીટીએ જે નક્કી કરેલ જેથી તેની રૂપરેખા નક્કી કરવા એક સખકમીટી નિમવામાં આવી. **જનરલ કમીટી (૨)** આશો શુદ્ધ ૩ તા. ૨-૧૦-૪૩ સં. ૧૯૯૮ ની સાલનો રીપોર્ટ, આવકગવકનું સરવૈયું બજેટ તૈયાર થયેલ વાંચી સંભળાવતાં મંજુર કરી આત્માનંદ પ્રકાશમાં પ્રકટ કરવા ઠરાવ્યું, પ્રાતઃસ્થમરણી પ્રવર્તકજી શ્રી કાન્તિવિજયજી સ્મારક ફંડની મુનિરાજશ્રી પુણ્ય-વિજયજી મહારાજની સલાહ અને અભિપ્રાય પ્રમાણે વ્યવસ્થા કરવા નિર્ણય કરવામાં આવ્યો, ચાલુ ખર્ચ સિવાયના ખર્ચ કરવા માટે મેનેજીંગ કમીટીની મંજુરી લઈ ખર્ચ કરવો તેમજ છ છ મહિને જનરલ કમીટી બોલાવી કાર્યવાહી સામાન્ય રીતે જણાવવા ઠરાવ કરવામાં આવ્યો.

આભાર—આ વર્ષમાં સભાના ચાલતા કોઇ પણ કાર્યમાં આર્થિક કે અન્ય કોઇ સહાય આપનાર, તેમજ શ્રી આત્માનંદપ્રકાશ માસિકને માટે લેખો વગેરેથી સહકાર આપનાર મુનિ મહારાજઓ તથા જૈન બંધુઓનો આભાર માનવામાં આવે છે અને કૃપા કરી તેવો જ સહકાર ચાલુ રાખવા નમ્ર વિનંતિ કરવામાં આવે છે. ઉપરોક્ત પ્રમાણે આ વર્ષની કાર્યવાહીનો રિપોર્ટ આપની પાસે રજુ કરવામાં આવ્યો છે. સભાને આ કરતા વિશેષ પ્રગતિશીલ બનાવવા દેવ ગુરુ અને જ્ઞાનભક્તિ તેમજ સાહિત્ય અને સમાજ સેવા કરવા સાથે સભાસદો ભવિષ્ય માટે અનેક ઉચ્ચ મનોરથો સેવી રહ્યા છે, જે ગુરુકૃપાથી, શ્રી અધિષ્ઠાયક દેવો સદ્ગુણ બનાવે તેવી પરમાત્માની પ્રાર્થના કરી આ રીપોર્ટ પૂર્ણ કરવામાં આવે છે.



સંવત ૧૯૯૯ ની વહીવટી યાદી.

શ્રી જ્ઞાન ખાતું.

જ	ઉ
૭૪	૩૪૧ ચોપડા સં. ૧૯૯૯ તથા ૨૦૦૦ ના
૭૫	૧૬૮૧૧૧૧૧ જીતે પાણી ઉતરવાથી કપાટમાં પતરા
૧૧)	જડાવ્યા.
૨૮૬)	૪૦૧) આગમ ૪૫ ની પ્રતો વેચાતી લીધી
૧૪૧	૧૦૦) માણેકચંદ દીગંબર મંડળને શીના
૧૪૧	૫૨૧ લાખચેરીનું લીસટ પાકું કરામણુ લખામણી
૧૦૧	૬૨૧૧૧૧૧૧ જુદું સીરીઝના ગ્રંથો લીધા.
૮૫૨૧૧૧૧૧	૧૦૭૧૧૧૧૧૧ પરચુરણ ખર્ચ, કસર, મજુરી, વગેરે
૧૮)૧	૨૦) વૃદ્ધિચંદ્રજી સામાયિકશાળાને બેટ વાર્ષિક શરૂ
૫૪૭૧૧૧૧૧	૧૨૫) ઉજમખાઈ જૈન કન્યાશાળાને મદદ
૪૪)	૧૧૦) વીમા ખર્ચના
૩૦)	૨૨) મહેન્દ્ર પંચાંગ લીધા જેનું વેચાણુ પુસ્તક
૧૦૩૨૪)૧૧	વેચાણુમાં આવ્યું છે.
	૨૦૫) લાખચેરી માટે પુસ્તકો ખરીદ કર્યા
	૨૦૭) માસીક વર્તમાન પેપર
	૭૭૪) પુસ્તક બેટ ખર્ચ
	૫૧) જુની સભાનું ભાડું
	૬૦૫૧૧૧૧૧ આત્માનંદ પ્રકાશ પુ. ૪૦ ની ખોટ
	૭૧૧૧૧૧૧૧ પેકીંગ ખર્ચ કસર
	૩૮૮) વ્યાજની કસર વ્યાજ ઓછું ઉત્પન્ન તથા
	છપાવવા માટે કાગળમાં નાણા
	રોકાયા તેની ખાદ
	૨૭૭૬૧૧
	૬૩૭૭) જુના લેણા હતા
	૧૨૧૫૩૧૧

મેમ્બર ફી ખાતું.

જ	ઉ
૪૫૮૧૧૧૧૧૧	૮૩૧ મેમ્બરોની ઉધરાણી ન પતી તથા લાખ
૧૨૫૨૧૧૧	મેમ્બર થતા મજરે આપ્યા વગેરે ખર્ચ
૧૩૫)	૧૨૧૮) શ્રી આદિનાથ ચરિત્રની છોકો બેટ
૪૭૮૧૧૧૧૧	છોક પાંચ ખીજી બેટ
૩૧૧	૫૨૨) આત્માનંદ પ્રકાશ બેટ
	૮૦)૦૧ ખર્ચ ખાતે જમે
	૧૬૦૩૧૦૧
	૪૨૫૧૧૧
	ખાકી દેવા
	૨૩૨૮૧૧૧૧

૮

શ્રી સભાનું ખર્ચ ખાતું

જ

જે ખર્ચ માંડી વાળવામાં આવ્યો છે.

ઉ

૫૪૧૮૥ પોસ્ટ ખર્ચ
૩૭૫ ઇલેક્ટ્રીક ખર્ચના
૬૩૧૮૫ રોશનરી ખર્ચ
૨૦)૦૫ મુસાફરી ખર્ચ
૪૫) ફરનીચર ખર્ચ
૧૫૪)૦૫ મુનિરાજશ્રી પુણ્યવિજયજીનું પાલીતાણા
સામૈયુ તથા વરતેજ પૂજા ખર્ચ
૪૬૧૧૦ ચાદર જોટા લીધા
૧૧૪૧૧ નોકરને પગાર તથા મોંઘવારી ખર્ચ
૧૭૦૧૮૫ પરચુરણ ખર્ચ

૧૭૩૨૧

સં. ૧૯૯૯ ના આસો વદિ ૦)) સુધીનું સરવૈયું.

જ

૧૪૯૦૪) = જ્ઞાન સંબંધી દેવા
૧૫ આત્માનંદ પ્રકાશ પુ. ૪૦
૨૧૬૮૩) સીરીઝના ખાતા
૬૨૧)૦૫ છાપખાના તથા બુકસેલર્સના ખાતા
૩૭૧૮૧૫૫ મેમ્બર ફી તથા સભાના નિભાવ ફંડના
૪૨૫૫ = ૩૬૭૫૬૫
૧૬૨૭૦૧૫ જન્યન્તી વગેરે ખાતાઓ
૪૨૭૯૫૫૫ શરાફી દેવું
૯૬૫ ઉજ્જવળાઈ જૈન કન્યાશાળા
૧૮૪)૫૫ પરચુરણ દેવું
૫૦૫) લાઈબ્રેરીના ડીપોઝીટ

૯૫૭૨૭૫૫

ઉ

૨૪૩૬૪૫૫૫ જ્ઞાન સંબંધી ખાતા
લાઈબ્રેરી તથા પુસ્તકો તથા ડેડ સ્ટોક
૧૦૩૨૪)૫૫ ૧૪૦૪૦૫૫૫
૫૦૧૫ આત્માનંદ પ્રકાશ પુ. ૪૧
૫૩૫ પોસ્ટ વી. પી. ટિકીટ
૯૭૩૨૫૫ સીરીઝના પરાંત પુસ્તકોના ખાતા
૫૫૪૦૫૫૫ છાપખાના તથા બુકસેલર્સ
૩૦૩૬૪)૫૫ મકાન બે
૨૩૬૫૬૫૫ શરાફી ખાતે
૧૩૦૦૦) લાવનગર દરબાર બેન્ક
૧૮૯૪) શેડ ફતેચંદ ઝવેરભાઈ
૮૭૬૨૫૫ સેવીંગ બેન્ક વગેરેમાં
૨૩૬૫૬૫૫
૯૮) મેમ્બરો પાસે લેણા
૧૪૦૭૫૫ પરચુરણ ખાતાઓમાં લેણા
૭૫૫૫ શ્રી પુરાંત આસો વદિ ૦))

૯૫૭૨૭૫૫